

Datele de contact ale
**CLUBULUI POLITIC
AL FEMEILOR 50/50**
sunt următoarele:

str. Lomonosov, nr. 20
MD-2012, mun. Chișinău, R. Moldova
tel.: +(373 22) 22 41 18
fax: +(373 22) 28 00 60
e-mail: office@club50.md

www.club50.md

Participare echilibrată
a femeilor și bărbaților
în procesul de luare
a deciziilor

GHIDUL

Candidatei în campania electorală

Ghidul

***Candidatei
în campania electorală***

Chișinău 2018

Opiniile exprimate în această lucrare aparțin autoarelor și nu angajează responsabilitatea organizației finanțatoare.

Ghidul este elaborat în cadrul proiectului „Participare echilibrată în procesul de luare a deciziilor” în cadrul Acordului de cooperare în bază de proiecte cu UN Women (Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor), finanțat de Guvernul Suediei și UN Women, cu scopul de a susține femeile în campania electorală.

O parte din materiale și Anexele au fost preluate, adaptate și actualizate din „Ghidul femeilor în campania electorală”, Chișinău, 2015.

Coordonare:

Violeta DUMITRAȘCU, coordonatoare de proiect, CPF 50/50

Elaborare:

Loretta HANDRABURA, dr. în filologie, expertă în probleme de gen

Doina BORDEIANU, dr. în științe politice, expertă în domeniul electoral

Procesare computerizată:

Nicolae SUSANU

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții:

.....

Cuprins:

Argument în favoarea participării femeilor în viața politică	4
I. Context legislativ și statistici de gen	6
1.1. Legislația națională. Sistemul de partide din Republica Moldova	6
1.2. Sisteme electorale. Sistemul electoral al Republicii Moldova	9
1.3. Finanțarea publică a partidelor politice	13
1.4. Statistici relevante și demersul de gen în politică	14
II. Ai decis să candidezi? Stimulente interne și externe: atu-urile personale și profesionale, familia, echipa	17
2.1. Convinge-te că ești gata să candidezi!.....	17
2.2. Leadership personal și politic.....	18
2.3. Desemnarea, depunerea candidaturilor și înregistrarea candidaților/-telor la alegerile locale generale	20
III. Planul campaniei: punct țintit - punct ochit!	26
3.1. Strategia campaniei electorale.....	26
3.2. Etapele clasice ale unei campanii electorale.....	27
3.3. Conturarea profilului și elaborarea mesajului.....	29
3.4. Echipa de campanie	30
3.5. Finanțarea, bugetul și colectarea de fonduri.....	32
IV. Comunicare. Contactul cu alegătorii/-oarele: tipuri și forme	34
4.1. Comunicarea cu alegătorii.....	34
4.2. Comunicarea prin mass-media.....	38
V. Drepturile și obligațiile candidaților/-telor. Contestațiile electorale	42
VI. Atribuirea mandatelor în consiliile locale	44
Glosar de termeni electorali.....	46
Bibliografie.....	50
Anexe	51
Anexa 1: Cum se scrie un CV	51
Anexa 2: Ești gata să candidezi?	56
Anexa 3: Planificarea mesajelor	58

Argument în favoarea participării femeilor în viața politică

*Nimeni nu se naște politiciană.
Prin învățare și perseverență poți, însă, deveni o politiciană de succes.*

Politica este lupta pentru putere, influență și dominare. Totodată, este o activitate publică care urmărește responsabilitatea, cooperarea și soluționarea constructivă a problemelor strategice, zilnice ale comunității de către toate persoanele implicate în actul decizional. Așadar, viața politică nu este apanajul sau domeniul rezervat exclusiv bărbaților. Ea este importantă pentru toți într-o democrație participativă, așa încât trebuie să existe loc pentru bărbați și femei în egală măsură. «*Nu există probleme specific feminine, toate problemele se referă la femei. De aceea ele trebuie să aibă acces la discutarea tuturor chestiunilor și întrebărilor.*» era una din concluziile Conferinței a III-a mondiale despre situația femeilor de la Nairobi (1985), la care s-a precizat conceptul egalității în șanse și s-au recomandat țărilor pașii constituționali și legislativi pentru asigurarea egalității în drepturi a femeilor în participarea socială, în participarea politică și luarea deciziilor.

De ce avem nevoie de mai multe femei ca factori de decizie? În primul rând, pentru că, deși reprezintă 52% din populație și 51,3% din persoanele cu studii superioare, sunt sub-reprezentate la guvernare. Formarea lor profesională, expertiza și experiențele lor de viață unice nu sunt valorificate la justa valoare. În al doilea rând, femeile implicate deja în actul decizional demonstrează că sunt abile în rezolvarea conflictelor; au o poziție fermă împotriva crimelor, războaielor; sunt mai receptive față de alegători și redau încrederea acestora în politică; promovează transparența; manifestă mai puțină toleranță față de corupție; împunternesc pe alții demonstrând, astfel, că au stil de lider; susțin egalitatea pentru femei și parteneriatul de gen.

Țările care au asigurat mai multe oportunități pentru femei în politică la nivel național și local au atins un nivel mai mare de progres pentru fiecare om. Beneficiile participării femeilor în actul politic se măsoară și se resimt, așadar, prin:

- *introducerea în agenda politică a unor chestiuni noi, din domeniile „feminizate” (educație, medicină, asistență socială, cultură etc.);*
- *intensificarea concurenței de idei și a priorităților pe termen scurt-mediu-lung;*
- *schimbarea modului de adoptare a deciziilor și identificarea soluțiilor benefice pentru toate categoriile de cetățeni;*
- *impunerea unui spirit tolerant la nivelul atitudinilor și comportamentului;*
- *promovarea mai activă a principiilor democratice cum ar fi dreptatea, egali-*

- tatea, colaborarea și cooperarea, acceptarea diferențelor;*
- *sporirea numărului de participanți la viața politică;*
  - *capacitatea de a accepta și o altă viziune fără discriminare;*
  - *îmbunătățirea calității administrării la nivel local și central.*

Republica Moldova s-a angajat la nivel internațional¹ și național² să creeze mai multe oportunități pentru participarea mai multor femei la luarea deciziilor în toate domeniile. Sporirea nivelului de participare a femeilor în politică și la luarea deciziilor este, prin urmare, fundamentală pentru democrație și o precondiție importantă pentru edificarea unei societăți durabile.

---

1 *Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948); Convenția asupra drepturilor politice ale femeii (1952); Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (1966); Convenția cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (1979), Declarația și Platforma de Acțiune de la Beijing (1995), Obiectivele de dezvoltare durabilă (2015).*

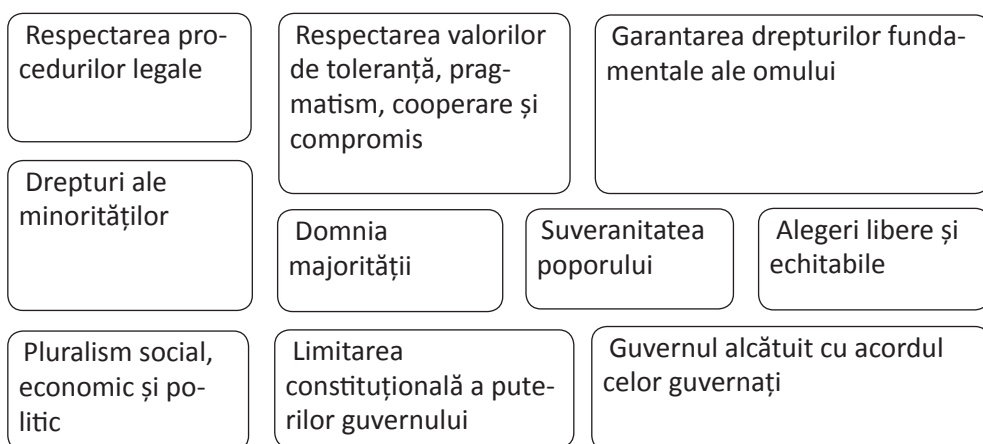
2 *Legea nr. 5-XVI din 9 februarie 2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse; STRATEGIA pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021; Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021.*

I. Context legislativ și statistici de gen

1.1. Legislația națională. Sistemul de partide din Republica Moldova

Conform articolului 1 din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate. Forma de guvernământ a statului este **republica**. Legea supremă stipulează expres că suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

Principiile fundamentale de care se conduce un regim politic democratic sunt³:

O componentă esențială a regimurilor democratice sunt partidele politice.

Partidul politic constituie o organizație relativ durabilă, formată din persoane care împărtășesc aceeași concepție ideologică, subscriu la un set comun de valori social-politice, acționând pentru cucerirea puterii și pentru aplicarea propriului program și/sau doctrină politică⁴.

Actualmente în Republica Moldova sunt înregistrate 45 de partide politice, dintre care 5 sunt reprezentate în Parlamentul Republicii Moldova. Nu toate partidele sunt active și participă la alegeri. Spre exemplu, la scrutinul parlamentar din 30 no-

3 Nicolae Enciu, *Politologie*. Editura CIVITAS, Chișinău, 2005, p. 128.

4 Nicolae Enciu, *Politologie*. Editura CIVITAS, Chișinău, 2005, p. 233.

ieembrie 2014 în buletinul de vot au fost 19 partide⁵. Prezentăm mai jos partidele active la ultimele exerciții electorale din Republica Moldova (tabel nr.1), precum și amplasarea acestora pe eșichierul politic conform doctrinei declarate (diagrama 1).

Tabel nr. 1 *Partidele politice active la ultimele exerciții electorale din Republica Moldova*

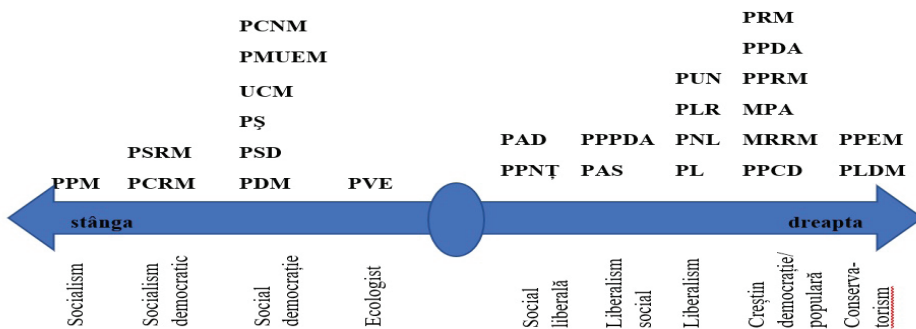
#	Sigla	Denumirea	Data înregistrării ¹	Doctrină politică ²
1.		Partidul Democrat din Moldova (PDM)	25.12.1998	Social democrație
2.		Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM)	15.01.1999	Socialism democratic
3.		Partidul Popular Creștin Democrat (PPCD)	12.02.1999	Creștin-democrație
4.		Partidul Liberal (PL)	17.02.1999	Liberalism
5.		Partidul Social Democrat (PSD)	20.02.1999	Social-democrație
6.		Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” (PSRM)	26.02.1999	Socialism democratic
7.		Partidul Politic Partidul Verde Ecologist (PVE)	26.02.1999	Ecologistă
8.		Partidul Politic „Șor” (PȘ)	26.02.1999	Social-democrație
9.		Partidul politic Partidul Nostru (PN)	20.05.1999	nedeclarată
10.		Uniunea Centristă din Moldova (UCM)	17.05.2000	Social-democrație
11.		Partidul „Moldova Unită – Единная Молдова” (PMUEM)	28.02.2006	Social-democrație
12.		Partidul Național Liberal (PNL)	02.02.2007	Liberalism
13.		Partidul Politic „Pentru Neam și Țară” (PPNT)	17.07.2007	Social-liberală

5 <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1373&l=ro>

14.		Partidul Liberal Democrat din Moldova (PLDM)	25.01.2008	Conservatorism
15.		Mișcarea Social-Politică a Romilor din Republica Moldova (MRRM)	31.03.2010	Populară
16.		Partidul Politic „Patrioții Moldovei” (PPM)	30.06.2010	Socialism
17.		Partidul politic „Casa Noastră - Moldova” (PCNM)	16.09.2010	Social-democrație
18.		Partidul politic Mișcarea Populară Antimafie (MPA)	18.04.2011	Populară
19.		Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova (PPRM)	18.04.2011	Populară
20.		Partidul Politic „Democrația Acasă” (PPDA)	02.09.2011	Populară
21.		Partidul Regiunilor din Moldova (PRM)	18.10.2011	Democrația populară
22.		Partidul Acțiunea Democratică (PAD)	16.01.2012	Liberalism modern
23.		Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr” (PPPDA)	18.06.2013	Liberalism social
24.		Partidul Liberal Reformat (PLR)	31.12.2013	Liberalism
25.		Partidul Politic „Partidul Popular European din Moldova” (PPEM)	14.08.2015	Conservatorism
26.		Partidul Politic „Partidul Unității Naționale” (PUN)	28.03.2016	Liberalism
27.		Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate” (PAS)	26.05.2016	Liberalism social

Diagrama nr. 1 Amplasarea partidelor din Republica Moldova pe eșichierul politic conform doctrinei declarate

Este important de reținut că, deși partidele politice din Republica Moldova și-au declarat apartenența la o anumită doctrină politică, foarte des politicile și programele elaborate de acestea nu se încadrează în doctrina respectivă.

La începutul perioadei electorale, Comisia Electorală Centrală face publică, în baza informației primite de la Ministerul Justiției, lista partidelor politice și altor organizații social-politice care pot participa la alegeri.

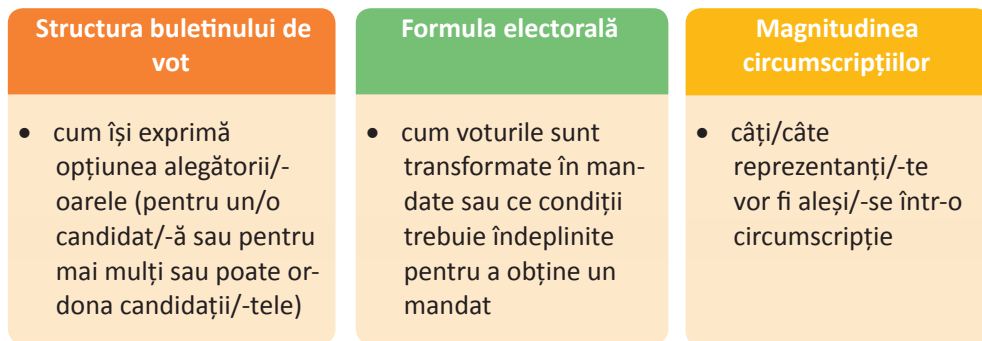
1.2 Sisteme electorale. Sistemul electoral al Republicii Moldova

În cea mai simplă definiție, sistemul electoral este modalitatea prin care voturile se transformă în mandate. În sens mai larg, sistemul electoral cuprinde totalitatea normelor juridice (legi și reglementări electorale) prin care este determinat modul în care partidele și candidații/-te sunt aleși/-se drept reprezentanți/-te în cadrul unui organ.

Sistemele electorale nu sunt neutre. Ele produc rezultate diferite atât imediate – atunci când ne referim la transformarea voturilor în mandate, cât și rezultate/efecte pe termen lung – cu referire la sistemul politic din țara și sistemul relațiilor de putere. Sistemele electorale pot fi scumpe sau ieftine, pot fi inclusive sau exclusive. Cert este că nu există un sistem electoral perfect.

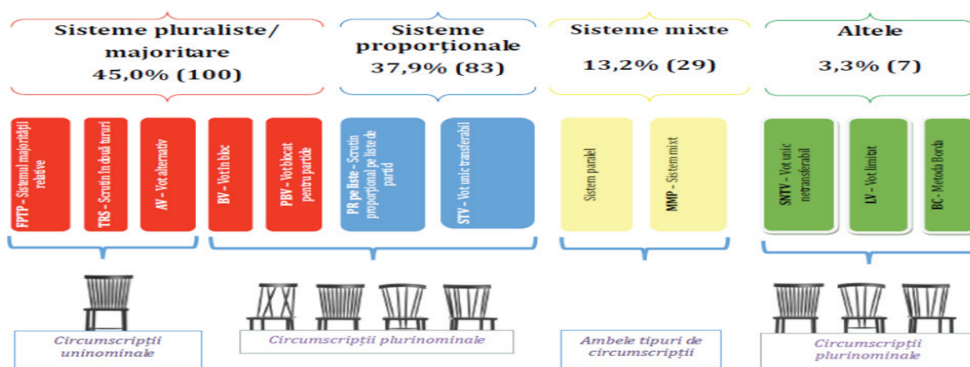
Orice sistem electoral are la bază 3 componente și anume: structura buletinului de vot, formula electorală și magnitudinea circumscripțiilor (vezi diagrama nr.2).

Diagrama nr. 2 Componentele sistemului electoral

Tipologia clasică a sistemelor electorale deosebește trei familii mari de sisteme electorale, și anume: sisteme majoritare, proporțional reprezentative și mixte (vezi diagrama nr. 3^e). În cadrul fiecărei familii există mai multe sisteme electorale.

Diagrama nr.3 Clasificarea sistemelor electorale

Sistemele majoritare sunt cele mai răspândite și se bazează pe competiție individuală. Ele presupun că pentru a fi ales un/o candidat/-ă trebuie să obțină majoritatea voturilor alegătorilor din circumscripția electorală disputată sau din întreaga țară, în cazul în care a fost creată o singură circumscripție. Formele acestuia - *scrutinul majoritar uninominal* și *scrutinul majoritar de listă (plurinominal)* - pot fi organizate cu unul sau două tururi de scrutin.

În Republica Moldova, folosim **scrutinul în două tururi** – un tip de sistem majoritar – pentru alegerea Președintelui țării și a primarilor.

Tabelul nr. 2 *Avantaje și dezavantaje ale sistemelor majoritare*⁷

Plusuri ale sistemelor majoritare +	Minusuri ale sistemelor majoritare -
Simplitatea votării și anunțării rezultatelor - câștigă cel/cea care a obținut cele mai multe voturi.	Nu reprezintă corect partidele.
Posibilitatea unei mai bune cunoașteri a candidaților/-telor de către electorat – se creează o relație directă între reprezentant/-ă și alegător/-oare.	Marginalizează sau chiar înlătură partidele mici, favorizând maxim două partide.
Diminuarea influenței partidelor în desemnarea candidaților/-telor – câștigă candidatul/-a cu cea mai puternică și carismatică personalitate.	Poate genera manipularea numărului de alegători/-oare dintr-o circumscripție uninominală, indice determinant pentru rezultatele alegerilor.
Asigurarea stabilității sistemului politic – pentru a obține mandate prin acest sistem este nevoie de cât mai multe voturi și nu de blocuri sau alianțe de partide.	Un număr semnificativ de voturi se pierde. Pot exista și situații când o formațiune politică sau un/o candidat/-ă obține majoritatea mandator, deși ea/el nu reprezintă decât o mică parte din electorat.
Sistemul creează o majoritate parlamentară capabilă să susțină un guvern stabil.	

Sistemele electorale proporționale reprezentative prevăd că mandatele se împart candidaților/-telor proporțional cu voturile obținute în alegeri, astfel încât există un raport direct proporțional între mandatele obținute de fiecare partid politic în parte și voturile pe care electoratul le-a dat acestor partide⁸. Problema cea mai importantă a reprezentării proporționale este modul de atribuire a mandatelor, care se realizează în mai multe etape.

În Republica Moldova folosim **sistemul proporțional reprezentativ pe listă de partid** pentru alegerea consilierilor/-elor în consiliile municipale/orășenești, comunale/sătești. În acest caz mandatele se atribuie prin metoda numită Victor d'Hondt (vezi compartimentul „Atribuirea mandatelor în consiliile locale” pentru detalii). La alegerile locale nu există un prag electoral explicit.

7 Gheorghe Iancu, Gheorghe Glăvan, *Sistemul electoral*. Editura: All Beck, București, 2005, p. 29.

8 Adrian Sorescu (coord.), *25+2 modele electorale. I. Sisteme electorale*, Asociația ProDemocrația. București, 2006, p.7.

Tabelul nr. 3 Avantaje și dezavantaje ale sistemelor proporțional reprezentative

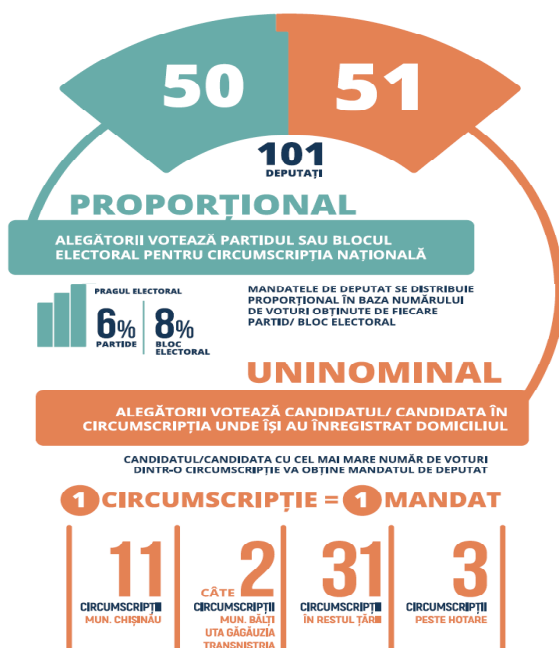
Plusuri ale sistemelor majoritare +	Minusuri ale sistemelor majoritare -
Echitatea – în organele de stat sunt reprezentate și interesele majorității, și cele ale minorității.	Depersonalizarea listelor de partid ³ - alegătorii/-oarele votează pentru listele întocmite de partide, cu alte cuvinte pentru partid și nu pentru candidați/-te concret determinați/-te.
Caracterul programatic – în efectuarea alegerii, electoratul ține cont de programul politic propus de concurent/-ă și nu de personalitatea celui/celei care candidează.	Ruperea legăturii dintre aleși/-se și alegători/-oare.
Existența unor praguri electorale, ca modalități de canalizare a eforturilor partidelor politice.	Instabilitatea politică a parlamentelor astfel formate cauzată de fragmentarea politică în interiorul lor.
Sistemul favorizează implicarea femeilor în politică.	Modalitatea de atribuire a resturilor electorale poate duce la erori și contestații a rezultatelor scrutinului.

Sistemele electorale mixte îmbină avantajele sistemului majoritar și ale celui proporțional reprezentativ, diminuând totodată dezavantajele ambelor sisteme. Proporția în care apar sistemele prezentate anterior diferă de la o țară la alta.

Sursa: Schemă preluată din publicația Comisiei Electorale Centrale, *Democrația contează – participă! Ghid informativ electoral. Alegerile parlamentare*, Chișinău, 2018.

Diagrama nr. 4 *Sistemul electoral mixt*

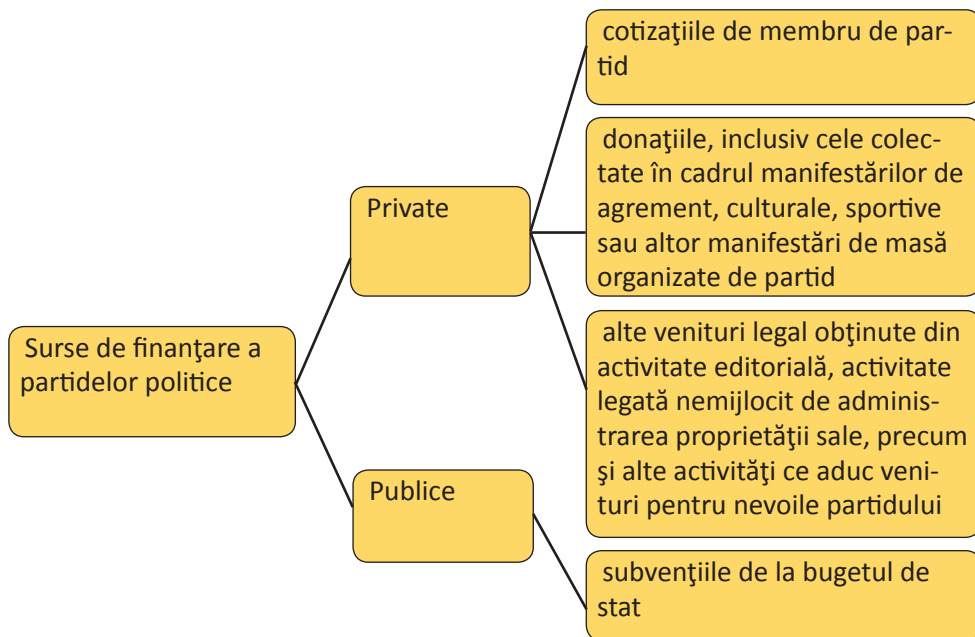
SISTEMUL ELECTORAL MIXT

Alegerile Parlamentului Republicii Moldova din 24 februarie 2019 se vor desfășura în premieră în baza unui **sistem electoral mixt paralel**: 50 de deputați/-te vor fi aleși/-se conform sistemului reprezentării proporționale pe liste închise de partid, iar 51 de deputați/-te – conform sistemului majorității relative.

1.3. Finanțarea publică a partidelor politice

Subvențiile de la bugetul de stat se calculează și distribuie partidelor politice de către Comisia Electorală Centrală. Cuantumul alocațiilor pentru acest scop nu poate depăși 0,2% din veniturile bugetului de stat și se aprobă în legea bugetară anuală.

Criterii de distribuție a subvențiilor de stat începând cu 01.01.2019	40% – partidelor politice proporțional cu performanțele obținute în alegerile parlamentare
	40% – partidelor politice proporțional cu performanțele obținute în alegerile locale generale
	10% – partidelor politice care respectă cota de cel puțin 40% de candidați femei din numărul total al candidaților înaintați în toate circumscripțiile uninominale în alegerile parlamentare
<i>art. 27, Legea privind partidele politice</i>	5% – partidelor politice proporțional cu numărul de femei alese efectiv în funcția de deputat în Parlament pe circumscripții uninominale
	5% – partidelor politice proporțional cu numărul de tineri aleși efectiv în cadrul alegerilor parlamentare și al celor locale generale

Rezumând, legislația de care ne conducem în demersul electoral este:

- Constituția RM
- Codul electoral al RM
- Legea privind partidele politice
- Legea privind administrația publică locală
- Legea privind statutul alesului local

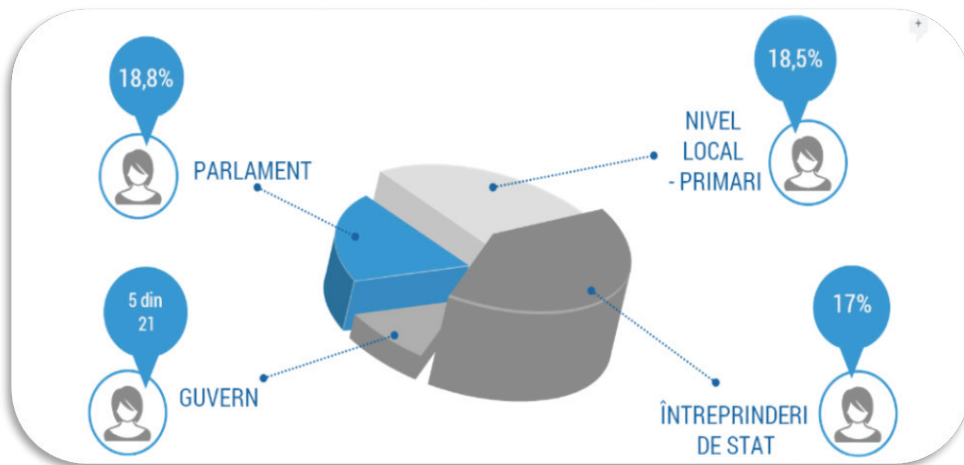
Resursele online utile pentru documentare:

- cec.md
- cicde.md
- e-learning.cicde.md
- alegeri.md

1.4. Statistici relevante și demersul de gen în politică

Actualmente, ponderea femeilor în funcții de decizii și la nivel central, și la nivel local este sub 20%.

Diagrama nr. 5 Ponderea femeilor în APC și APL, 2017

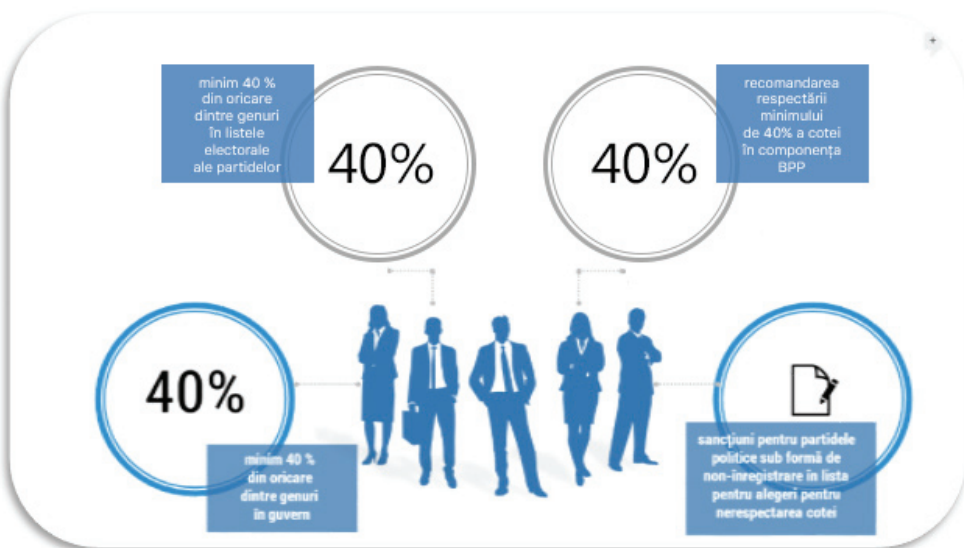
Pe lângă reprezentarea scăzută a femeilor la toate nivelurile decizionale și atitudinea patriarhală, în special stereotipurile legate de participarea femeilor în viața politică, există și alte realități, de care trebuie să ținem cont, deoarece ele reflectă inegalități de gen în domeniul economic, social și cultural. Ne referim la faptul că:

- ✓ salariul mediu al femeilor constituie 76,1% din salariul mediu al bărbaților;
- ✓ cele mai prost plătite sectoare ale economiei sunt dominate de femei (agricultura, educația, industria ușoară, asistența socială ș.a.);
- ✓ afacerile conduse și inițiate de femei indică o rată scăzută a acestora;

- ✓ participarea femeilor pe piața forței de muncă extrem de mică (37,1 în Moldova comparativ cu media EU de 62,4% în anul 2015);
- ✓ femeile constituie majoritatea victimelor violenței domestice, 60% au raportat cel puțin o formă de manifestare a violenței psihologice, fiecare a doua a confirmat că a fost supusă unui control cu caracter de izolare socială din partea soțului, manifestat cel mai des prin insistența de a ști unde se află sau apariția furiei în momentul când vorbește, în special, cu un alt bărbat;
- ✓ femeile continuă să își asume responsabilitatea majoră pentru creșterea copiilor (doar 4% concedii paternale luate de bărbați) ș.a.

În 2017 s-au modificat mai multe acte legislative⁹ pentru a asigura o reprezentare egală a ambelor genuri în cadrul formațiunilor politice, pe liste electorale și în guvern.

Diagrama nr. 6 Prevederi legale actuale pentru asigurarea echilibrului de gen

Demersul care ar asigura echilibrul de gen și implicit o mai bună reprezentare a femeilor în politică pentru a depăși „singurătatea civică și politică a Maricicăi”, vorba militantei pentru drepturile și oportunitățile femeilor, prof. univ. Mihaela Miroiu, prevede:

☉ **capacitatea femeilor de a intra pe scena politică**

- decizia de a intra în politică (educație de gen partenerială, ambițiile personale și valorificare de oportunități reglementate)
- consolidarea organizațiilor de femei politice/apolitice (creșterea resurselor de leadership la nivelul populației și propunerea efectivă de lideri de opinie scenei publice)

9 Cf.: *Legea nr. 71 din 14.04.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.*

- ⊙ **oportunitatea acestora de a fi desemnate în structuri politice de decizie, pe liste electorale**
  - asigurarea transparenței procesului de nominalizare & selectare a candidaților/-telor
  - rolul media care poate aduce în agenda publică validitatea deciziei interne a partidelor politice și oportunitatea *criteriilor* utilizate de forurile interne pentru nominalizarea candidaților/-telor pentru diferitele poziții decizionale
- ⊙ **șansa femeilor a fi votate**
  - competențe, rezultate profesionale în spate (meritocratism).

A fi femeie în politică înseamnă/implică:

- *curaj, dar și o responsabilitate sporită;*
- *să-ți pese cu adevărat de prezentul și viitorul tău, al copiilor tăi, dar și de prezentul, viitorul țării în care trăiești;*
- *o combinație de idealism izvorât din sensibilitatea femeii și realism izvorât din greutățile de zi cu zi, pe care o femeie trebuie să le înfrunte;*
- *a pune faptele înaintea cuvintelor și rezultatele înaintea presupunerilor;*
- *multă dragoste, grijă pentru cei din jur, dar și acțiune imediată, pentru că pentru noi, fiecare clipă contează.*

II. Ai decis să candidezi!? Stimulente interne și externe: atu-urile personale și profesionale, familia, echipa

---

„Dacă nu ești întru totul sigură pe tine și nu ești complet sigură de direcția în care te îndrepti, te descurajezi foarte repede. Trebuie să nu-ți pese deloc de părerea altora... Nu poți să devii lider într-o țară, dacă nu treci prin rolurile neplăcute ale politicii. Și poate fi neplăcut. Ba chiar îngrozitor.”

(Eugenia Charles, prim-ministră (1980-1995), Republica Dominicană))

Inițiativa de a candida la o funcție politică este una foarte importantă. Aceasta presupune, pe de o parte, asumarea unui angajament public de a contribui la formarea politicilor în comunitatea și în țara ta. Pe de altă parte, trebuie să ai cunoștințe necesare, aptitudini de conducere și desigur încredere. Totodată, fii pregătită mental și emoțional pentru acest exercițiu, reflectează asupra avantajelor și dezavantajelor, discută cu cei apropiați despre decizia de a candida.

2.1 Convinge-te că ești gata să candidezi!

Pe lângă cunoașterea legislației privind desfășurarea campaniei electorale, trebuie luate în considerare barierele neoficiale care împiedică femeile atât de la noi, cât și din alte țări să candideze la funcții și să câștige.

- **Familie** – cursul normal al vieții familiei tale va fi perturbat. Când te implici în politică, personalul devine politic. Puțin în viața ta sau în viața membrilor familiei tale va mai fi privat. Cel mai bun mod de a gestiona această problemă este să fii pregătită. Fii realistă cu privire la schimbările care vor avea loc în mediul tău privat.
- **Procesele partidului politic** – deși partidele politice au norme scrise, adesea există și un set de reguli nescrise care guvernează luarea deciziilor în jurul campaniilor. Aceste reguli nescrise pot determina numele cui și pe ce loc va apărea pe lista candidaților, precum și cine va primi sprijin din partea partidului (cum ar fi finanțarea, vizibilitatea, oportunitatea de a vorbi la evenimente, apariția pe postere sau pe alte materiale tipărite). Dacă organizarea internă a unui partid este slabă și regulile de recrutare nu sunt clare, deciziile tind să fie luate de un cerc restrâns, format, de obicei, din bărbați.
- **Timpul** – candidenții la funcțiile politice trebuie să înțeleagă că femeile care candidează la funcții în întreaga lume cu greu găsesc timp pentru campaniile lor. Adesea, femeile au în sarcină cea mai mare parte din muncă casnică, inclusiv gătitul, făcutul curățeniei și îngrijirea copiilor și bătrânilor. În plus,

multe femei au și un serviciu în sectorul formal sau informal pentru a putea acoperi cheltuielile familiei. Candidarea la o funcție electivă adaugă o „a treia tură” în viața multor candidate.

- **Norme sociale** – în majoritatea țărilor există femei care se ocupă de conducere și de poziții politice. Totuși, sondajele publice arată adesea că mulți bărbați și femei nu cred că este potrivit ca femeile să aibă aceste funcții.
- **Violența** – violența pe bază de gen este o realitate în toate țările. Ea poate lua multe forme. Dacă ai decis să candidezi, trebuie să înțelegi că violența există și în politică, incluzând intimidarea alegătorilor și atacuri fizice flagrante împotriva femeilor candidate. Politica poate fi percepută ca o carieră însoțită de anumite riscuri, dar violența față de femei în politică este ceva specific, care vizează femeile din cauza sexului lor.
- **Intersecționalitate** – la fel ca în viața din afara politicii, dacă o persoană este marginalizată din cauza vârstei, etniei, religiei, nivelului de educație, statutului economic, capacităților sau altor caracteristici, ea se va confrunta cu dificultăți mai mari ca și candidată. Este important de cunoscut aceste dificultăți suplimentare pentru a le contracara din timp.

2.2. Leadership personal și politic

Nu poți intra în campania electorală fără o discuție prealabilă cu familia (soț, copii, frați, surori și părinți) despre implicațiile care pot apărea pe parcursul campaniei, precum și ulterior. Să nu uităm că orice aspect din viața intimă a familiei poate fi speculat de către oponenti și de mass-media.

Un acord și o susținere morală din partea tuturor membrilor asigură atât confortul psihic, cât și cel moral. Înainte de a intra în campania electorală, încearcă să convingi cât mai mulți membri ai familiei să se implice activ în scrutin.

Nu uita, în timpul campaniei electorale apar mulți prieteni sau dușmani. Mulți dintre aceștia se vor oferi să-ți dea o mână de ajutor, o sumedenie dintre ei sunt, însă, „prieteni de circumstanță”.

În final vei rămâne cu propria familie, locul în care se vor consuma cele mai plăcute momente ale victoriei sau – în caz de eșec – cele mai amare zile. Nimeni nu poate fi mai apropiat decât propria familie, de aceea pe ea trebuie să contezi din plin!

Răspunde la întrebările de mai jos, ca să vezi dacă ești pregătită să te implici în competiția electorală

- ✓ **De ce aspiți la o funcție politică?** Este vreo problemă locală care te-a impulsionat să treci la acțiune? Ești îngrijorată de direcția în care o ia țara/comunitatea?

Înțelegerea propriilor motivații te va ajuta să decizi dacă viața politică este potrivită pentru tine și să îți definești candidatura și mesajul pe măsură desfășurării campaniei.

- ✓ **Cu ce experiență vii?** Aspiri la o funcție care reprezintă cea mai potrivită oportunitate politică și este cea mai relevantă pentru abilitățile și preocupările tale ideologice?

Capacitatea de a-ți formula calificarea este primul pas în elaborarea unui mesaj clar și convingător și în clarificarea relevanței candidaturii tale pentru alegători/oare.

- ✓ **Care sunt punctele tale forte și slabe? Cât de mulți oameni te cunosc?**

Ce crezi despre o eventuală apariție în public? Cum te-ar privi oamenii? Ce părere și impresie au oamenii despre tine?

- ✓ **Ce aspecte ale unei campanii îți plac și ce aspecte detești?**

- ✓ **Ai un mesaj convingător, dar te temi să vorbești în public?**

Examinează și evaluează avantajele și dezavantajele candidaturii tale și ia decizii la o etapă timpurie, când ele te pot ajuta să-ți valorifici punctele forte, să-ți depășești slăbiciunile.

- ✓ **Ești pregătită?**

O evaluare atentă a circumstanțelor tale personale te pot ajuta să deduci dacă decizia și momentul sunt potrivite pentru tine. Ia în considerare următoarele:

- Familia susține decizia ta de a candida la alegeri? Îți poate ea oferi ajutor? În ce măsură este aceasta decisă să te susțină și să preia unele din atribuțiile tale?
- Ești pregătită să faci publică viața personală și cea de familie?
- Ce secrete ai în trecut? Ce se ascunde după cortina acestuia: evaziuni fiscale, reputație de cetățeană pasivă care nu a participat la toate alegerile, antecedente penale, concedieri de la serviciu, divorț scandalos, acțiuni de hărțuire sexuală, absenteism, aroganță, folosirea drogurilor, probleme grave de sănătate etc.?
- Ai CV-ul reactualizat?
- Ai posibilitatea să-ți ei concediu la locul de muncă?
- Ai o stare bună de sănătate fizică?
- Ai o înțelegere realistă a costului pe care va trebui să-l plătești pentru a obține victorie și ești dispusă să-ți asumi angajamentul necesar?

Atenție! CV-ul este o expunere pe o pagină sau două a „biografiei dvs. de muncă”, a datelor despre studiile obținute, precum și despre calificarea și deprinderile necesare pentru exercitarea funcției publice la care pretindeți. Principala destinație a CV-ului este de a oferi electoratului/angajatorului potențial o modalitate comodă și eficientă de a determina rapid dacă, în general, are rost să mai continue discuția cu dvs., să vă acorde sprijin în campanie sau să vă dea votul. (vezi Anexa 1)

- ✓ **Examinează resursele externe pe care le ai la dispoziție:**

- Ai o bază financiară? Ai economii personale?

- Pe cine ai putea implica în grupul tău informal de consilieri/-e sau „cabinet de campanie”?
- Ești dispusă să apelezi la prieteni și familia după ajutor și bani? Știi cum să o faci?
- Ai puterea de a convinge?
- Ai mobilizat vreodată oameni sau voluntari pentru a lucra la un proiect sau o cauză?
- Poți distribui atribuții și sarcini în echipă?
- Ce persoane-cheie sau asociații-cheie cunoști că ar putea să te ajute?
- Ai alianțe cu alte femei și bărbați din partidul tău politic care te pot sprijini? (vezi și Anexa 2)

2.3. Desemnarea, depunerea candidaturilor și înregistrarea candidaților/-telor la alegerile locale generale

Reține! Orice persoană poate candida la funcția de primar/-ă dacă are 25 de ani împliniți inclusiv în ziua alegerilor și este cetățean/-ă al/a Republicii Moldova cu drept de vot. Pentru a candida la funcția de consilier/-ă în consiliul local, trebuie să ai vârsta de 18 ani.

O persoană poate candida pentru funcția de consilier/-ă atât în consiliul unității administrativ-teritoriale de nivelul întâi a Republicii Moldova (sat, comună, oraș), cât și în consiliul unității administrativ-teritoriale de nivelul doi (raion/municipiu). O persoană poate candida și la funcția de primar/-ă, și la funcția de consilier/-ă local/-ă, dar nu poate candida la aceste funcții în mai multe circumscripții electorale de același nivel¹⁰.

Mandatul aleșilor locali este de 4 ani

Atât pentru funcția de primar/-ă, cât și pentru cea de consilier/-ă poți candida din partea unui partid politic/bloc electoral sau în mod independent. În cazul în care decizi să fii candidat/-ă independent/-ă, va trebui să colectezi personal sau prin persoane împuternicite, un anumit număr de semnături pe liste de subscripție conform Diagramei nr. 7.¹¹

¹⁰ Articolul 137 alin.(5) *Cod electoral*.

¹¹ Elaborată în baza prevederilor articolul 138 alin.(1) *Cod electoral*.

Diagrama nr. 7 Condiții pentru înregistrarea în calitate de candidat/-ă independent/-ă la alegerile locale

5 la sută din numărul alegătorilor din circumscripție, dar nu mai puțin de 150 de persoane și nu mai mult de 10000 de persoane.

Exemplu: or.Dondușeni are 7935 de alegători/-oare înscriși/-se în listele electorale de bază. Calculăm 5%: $7935 * 5 / 100 = 396,75$ Persoana care dorește să fie înregistrată în cursa electorală în calitate de candidat/-ă independent/-ă la funcția de primar/-ă- al/a or. Dondușeni trebuie să fie susținută, prin semnături, de cel puțin 397 de persoane.

Cetățean/-ă RM
Cu drept de vot
25 ani

Primar/-ă

Cetățean/-ă RM
Drept de vot
18 ani

Consilier/-ă

Atenție! Colectează semnăturile doar pe listele de subscripție primite de la consiliul de circumscripție.

2 la sută din numărul alegătorilor/-oarelor din circumscripția respectivă, împărțit la numărul de mandate pentru consiliul respectiv, dar nu mai puțin de 50 de persoane

Exemplu 1: or.Dondușeni are 7935 de alegători/-oare înscriși/-se în listele electorale de bază și 17 consilieri/-re în consiliul orășenesc. 1) Calculăm 2%: $7935 * 2 / 100 = 158,7$

2) Împărțim acest rezultat la numărul de mandate din consiliu: $158,7 / 17 = 9,33$ Deoarece numărul obținut după împărțire este 9,33, candidatul/-a independent/-ă, pentru a fi înregistrat/-ă în cursa electorală, trebuie să fie susținut(-ă), prin semnături, de cel puțin 50 de persoane.

Exemplu 2: raionul Orhei are 100735 de alegători/-oare înscriși/-se în listele electorale de bază și 35 de consilieri/-re în consiliul raional. 1) calculăm 2%: $100735 * 2 / 100 = 2014,7$

2) Împărțim acest rezultat la numărul de mandate în consiliu: $2014,7 / 35 = 57,56$ Persoana care dorește să fie înregistrată în cursa electorală în calitate de candidat/-ă independent/-ă la funcția de consilier/-ă raional/-ă Orhei trebuie să fie susținută, prin semnături, de cel puțin 58 de persoane.

Dacă o persoană candidează la funcția de consilier/-ă atât în consiliul unității administrativ-teritoriale de nivelul întâi (sat, comună, oraș), cât și în consiliul unității administrativ-teritoriale de nivelul al doilea (raion, municipiu) sau atât la funcția de primar/-ă, cât și la funcția de consilier/-ă într-o singură circumscripție electorală, listele de subscripție se întocmesc separat.

Numărul consilierilor este stabilit în *Legea privind administrația publică locală* și poate varia între 9 și 43 de persoane în funcție de numărul de locuitori. Excepție face consiliul municipal Chișinău care are 51 de consilieri/-e.

Alegătorii/-oarele pot susține prin semnătură numai un/o singur/-ă candidat/-ă în cadrul unui tip de scrutin. Dacă candidați la mai multe funcții concomitent, alegătorul/-oarea vă poate susține la toate. Dacă alegătorul/-oarea a susținut mai mulți candidați, se consideră valabilă semnătura aplicată prima conform datei din lista de subscripție, iar celelalte semnături nu vor fi valabile.

În listele de colectare a semnăturilor se indică următoarele date despre tine ca și candidată la alegeri:

- ✓ Numele și prenumele;
- ✓ Anul nașterii;
- ✓ Profesia (ocupația);
- ✓ Funcția;
- ✓ Locul de muncă;
- ✓ Domiciliul și apartenența politică a candidatului/-tei;
- ✓ Numele și prenumele persoanei care colectează semnăturile.

Lista de colectare a semnăturilor (lista de subscripție) trebuie să conțină numai semnături ale susținătorilor care domiciliază într-o singură localitate!

În lista de colectare a semnăturilor, susținătorul/-oarea candidaturii tale trebuie să indice:

- ✓ Numărul curent;
- ✓ Numele și prenumele;
- ✓ Anul nașterii;
- ✓ Domiciliul;
- ✓ Seria și numărul actului de identitate;
- ✓ Data la care semnează în listă;
- ✓ Semnătura acestuia/acesteia.

Persoana care colectează semnăturile alegătorilor/-oarelor semnează fiecare foaie din listele de colectare a semnăturilor, atestând faptul că semnăturile au fost colectate de el/ea personal și că el/ea confirmă autenticitatea semnăturilor. După primirea listelor de colectare a semnăturilor, organul electoral respectiv începe verificarea autenticității semnăturilor de pe liste, dreptul de vot al persoanelor înscrise

în liste, adresa domiciliului acestora.

Rigorile ce trebuie respectate la colectarea semnăturilor sunt stipulate în *Regulamentul privind modul de întocmire, prezentare și verificare a listelor de subscripție*, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1730 din 3 iulie 2018¹².

Daca ai de gând să participi la alegeri în calitate de candidată independentă, atunci pentru a fi aleasă în consiliul local trebuie să fii susținută, prin colectarea semnăturilor, de 2 la sută din numărul alegătorilor/-oarelor din circumscripția respectivă, împărțit la numărul de mandate pentru consiliul respectiv, dar nu mai puțin de 50 de persoane. Pentru a fi aleasă primară, trebuie să fii susținută de 5 la sută din numărul alegătorilor din circumscripție, dar nu mai puțin de 150 de persoane și nu mai mult de 10000 de persoane.

Listă de verificare pentru înregistrare în cursa electorală

- Decide la ce funcție/ funcții vrei să candidezi;
- Decide dacă vei candida independentă sau din partea vreunui partid politic sau bloc electoral. În acest ultim caz, stabilește legăturile necesare cu responsabilii/-ele partidului/blocului preferat. Ei te vor ghida ulterior în pregătirea setului de acte necesare înscrierii;
- Studiază articolul 49 din *Codul electoral*, precum și cerințele pentru depunerea candidaturilor în cadrul alegerilor locale generale, elaborate de CEC înainte de fiecare scrutin și plasate pe www.cec.md în meniul **ALEGERI ȘI REFERENDUMURI**, submeniul **Alegeri locale generale**;
- Fă-ți o listă a actelor necesare de inclus în dosar și planifică de unde le vei obține;
- Identifică organul electoral la care trebuie să depui dosarul;

Pageina oficială
Comisia Electorală Centrală
a Republicii Moldova

RO RU EN

Alegeri parlamentare peste 81 zile

Despre CEC Cadrul normativ Ședințe CEC **Alegeri și referendumuri** Finanțarea Finanțarea partidelor Biroul de informare

Prima / Alegeri și referendumuri

Alegeri și referendumuri

Alegeri parlamentare

- Alegeri parlamentare din 24.02.2019
- Alegeri parlamentare din 30.11.2014
- Alegeri parlamentare din 28.11.2010
- Alegeri parlamentare din 29.07.2009
- Alegeri parlamentare din 05.04.2009

Alegeri prezidențiale

- Alegeri prezidențiale din 30.10.2016

Referendum

- Referendum din 19.11.2017
- Referendum din 24.09.2017
- Referendum din 30.10.2016
- Referendum din 01.06.2014
- Referendum din 01.05.2014
- Referendum din 29.12.2013
- Referendum din 07.07.2013
- Referendum din 21.10.2012
- Referendum din 05.09.2010

Alegeri locale generale

- Alegeri locale generale din 14.06.2015
- Alegeri locale generale din 05.06.2011
- Alegeri locale generale din 03.08.2007
- Alegeri locale generale din 25.05.2003
- Alegeri locale generale din 23.05.1999

Alegeri locale noi

- Alegeri locale noi din 20.05.2018
- Alegeri locale noi din 19.11.2017
- Alegeri locale noi din 14.05.2017
- Alegeri locale noi din 30.10.2016

12 http://cec.md/files/files/Legi/tabel_regulamente/Regulament%20privind%20modul%20de%20C3%AEntocmire%2C%20prezentare%20si%20verificare%20a%20listelor%20de%20subscriptie.pdf

- Solicită, dacă este cazul, listele de subscripție de la organul electoral și colectează semnături;
- Asigură-te că ai toate actele și depune **personal** dosarul la consiliul de circumscripție;
- Consiliul electoral de circumscripție efectuează înregistrarea sau refuză înregistrarea candidaților desemnați în decursul a 7 zile de la data primirii actelor;
- Vei fi inclus/-ă în buletinul de vot în ordinea stabilită prin tragere la sorți în ziua în care ai depus dosarul de înregistrare.

Dacă candidezi pentru alegerile locale, desemnarea candidaturilor se efectuează după constituirea circumscripțiilor electorale și consiliilor electorale de circumscripție.

Pentru înregistrarea ta în calitate de candidată, trebuie să prezinți consiliilor electorale de circumscripție următoarele documente:

- ✓ Procesul-verbal al ședinței organului central sau teritorial al partidului, a altei organizații social-politice privind desemnarea ta ca și candidată;
- ✓ Listele de colectare a semnăturilor cu numărul suficient de semnături ale susținătorilor/-oarelor candidatei independente;
- ✓ Datele biografice ale candidatei;
- ✓ Declarația candidatei privind consimțământul ei de a candida la funcția pentru care a fost desemnată conținând și declarația pe propria răspundere despre lipsa interdicțiilor legale/judecătorești de a candida;
- ✓ Declarația candidatei privind averea imobiliară, depunerile bancare, hârtiile de valoare, sumele primite ca moștenire și veniturile din ultimii 2 ani precedenți anului în care se efectuează alegerile, precum și sursele acestor venituri, inclusiv veniturile din fondurile de investiții, sub formă de dobândă, din darea în arendă a proprietății etc.;
- ✓ certificatul de integritate, eliberat de către Autoritatea Națională de Integritate, care va cuprinde următoarele informații despre candidată:
  - existența restricțiilor legale/judecătorești de a candida sau ocupa funcții publice;
  - informații cu privire la existența/inexistența actelor de constatare rămase definitive referitoare la regimul declarării averilor și intereselor personale, la stările de incompatibilitate și la confiscarea averii nejustificate, acte care nu sînt prescrite;
- ✓ Declarația candidatei pentru funcția de primară privind abandonarea, pe termenul mandatului, a funcțiilor incompatibile cu funcția de primară, în cazul în care persoana dată este aleasă și validată;
- ✓ Declarația despre suspendarea, pe durata campaniei electorale, a funcțiilor ocupate anterior - pentru miniștrii, conducătorii autorităților publice central,

președinții și vicepreședinții raioanelor, primarii și viceprimarii, pretorii și vicepretorii.

- ✓ Simbolul electoral în variantă electronică și pe hârtie;
- ✓ Copia de pe actul de identitate al candidatului/-ei.

Aceste documente se prezintă după constituirea consiliilor electorale de circumscripție respective până cel târziu cu 30 de zile înainte de ziua alegerilor.

III. Planul campaniei: punct țintit -punct ochit!

3.1. Strategia campaniei electorale

Succesul unei campanii electorale depinde de viziunea strategică!

Orice concurent/-ă electoral/-ă trebuie să aibă o strategie electorală bine pusă la punct, cu care va merge în campanie! Strategia campaniei electorale nu este nimic altceva decât ansamblul măsurilor și acțiunilor pe care urmează să le întreprinzi pe parcursul campaniei electorale, pentru a câștiga alegerile. Puneți următoarele întrebări: **ce urmează să fac, când și de câți bani am nevoie?**

De ce este important să ai o strategie electorală clară și bine pusă la punct? Pentru că acest lucru stabilește anumite așteptări de la echipa cu care vei lucra pe parcursul campaniei electorale, permite tuturor membrilor din echipa ta să fie pe aceeași lungime de undă și să se focuseze pe aceleași priorități și scopuri.

Nu subestima electoratul! Este o iluzie să-l considerai neinformați, deoarece acesta are capacitatea de a judeca, de a analiza uneori chiar mai bine decât oamenii politici. A elabora mesaje simpliste sau a utiliza tehnici aparent sofisticate, dar sesizate de către mulți alegători/-oare este o grava greșeală. Publicul se va simți subapreciat și manipulat.

Trebuie să ai, așadar, o STRATEGIE, mai precis un ansamblu de acțiuni coordonate, al cărui scop este acela de a asigura victoria în alegeri. Este uimitor câte campanii au eșuat pentru că cei implicați nu s-au gândit, mai întâi, să-și facă un „plan de acțiune”. Sunt câteva întrebări la care trebuie să avem răspunsuri de la bun început:

- Ce vrem să obținem?
- În cât timp?
- Cu ce mijloace?
- Cu ce eforturi?
- Care sunt resursele?
- Care sunt obstacolele?

Ulterior, concentrează-te pe următoarele aspecte:

- Cui ne adresăm?
- Ce ar trebui să le spunem?
- Cum transmitem mesajul?

Nu este simplu! Dar este singura cale eficientă pentru ca mesajul cel mai potrivit să ajungă la persoanele cele mai potrivite și în modul cel mai adecvat. Startul se dă acum! Nimic nu se face la întâmplare!

3.2. Etapele clasice ale unei campanii electorale

Etapa I - Cercetarea mediului politic. Mediul politic stabilește oportunitățile, problemele și amenințările cărora trebuie să le faci față un/o candidat/-ă.

Etapa II - Analiza situației interne și externe a candidatului/-tei - punctele sale tari și punctele slabe, identificarea oportunităților, precum și amenințările.

Punctele tari: scorul bun în sondajele de opinie; reputația bună a liderului/liderei formațiunii politice; numărul mare de membri/-e; prezența activă și abilitățile în viața economică, experiența profesională și cea politică.

Punctele slabe ar fi: lipsa de popularitate în zonă, în orașele mari și printre persoanele cu studii superioare; existența unor purtători de imagine cu coeficient negativ; lipsa unei experiențe politice.

Etapa III - Marketing strategic. Succesul tău în campanie va depinde de analiza minuțioasă a:

- I) specificului circumscripției electorale în care vei candida și contextului politic;
  - II) a profilului alegătorilor/-toarelor; III) a profilului oponentilor/-telor electorali/-e.
- Așadar, trebuie să cunoști:

I. Circumscripția electorală
<ul style="list-style-type: none">
- Cât de mare este circumscripția dumneavoastră electorală.
- Harta circumscripției.
- Numărul populației cu drept de vot.
- Nivelul aproximativ al sprijinului pentru partidele politice din circumscripție conform rezultatelor alegerilor anterioare.
- Liderii/-ele politici, civici și de afaceri importanți/-te din circumscripție.
- Actorii politici importanți din afara circumscripției care joacă un rol important.
II. Profilului alegătorilor/alegătoarelor
<ul style="list-style-type: none">
- Profilul electoratului: structura demografică; nivelurile de venit; nivelul de studii; profesiile acestuia; etnia; religiile; vârstele.
- Problemele importante pentru alegători/-oare.
- Ce motivează cetățenii să voteze.
- Ce cred alegătorii/-oarele despre partidele politice.
- Potențialii dumneavoastră susținători în satul, comuna, raionul, municipiul în care candidați.
III. Profilului oponentilor/oponentelor electorali/-e
<ul style="list-style-type: none">
- Cine a candidat pentru această funcție în alegerile anterioare.
- Cine și cum a votat în alegerile anterioare pentru funcția la care candidați.
- Care este profilul adversarilor/-elor dumneavoastră electorali/-e (avantajele și dezavantajele acestora).
- Prin ce sunteți mai bună decât potențialii/-ele oponenti/oponente.

Etapa IV - Stabilirea obiectivelor și a strategiei de campanie. Candidata trebuie să își dezvolte o imagine, un concept legat de probleme și de tipul de politică, un set de mesaje, precum și mijloacele de comunicare a acestora. Trebuie să te identifice cu ușurință în raport cu ceilalți oponenți. Creează-ți un simbol electoral (semn electoral distinctiv).

DETALII DE ORGANIZARE A UNEI CAMPANII

PLANIFICĂ ACȚIUNILE ÎN TIMP! ELABOREAZĂ CALENDARUL DE CAMPANIE CU TOATE ACTIVITĂȚILE INCLUSE, ZI ȘI ORĂ, ȚINÂND CONT DE SĂRBĂTORILE RELIGIOASE ȘI OCUPAȚIILE OAMENILOR DIN LOCALITATE.

Stabilește un **OBIECTIV CLAR PENTRU TINE ȘI ECHIPA TA!** Ghidează-te de acest obiectiv pe tot parcursul campaniei electorale. Vizualizează rezultatele campaniei! Stabilește-ți prioritățile!

Nu uita! Desfășurarea unei campanii electorale eficiente, care să conducă la atingerea obiectivelor stabilite, presupune o bună pregătire, organizare și un control permanent pe tot parcursul desfășurării ei.

- ✓ *Stabilește nivelul superior managerial al echipei de campanie (directorii/directoarele de departamente)*
- ✓ *Inventariază resursele disponibile! Acestea sunt:*
  - Financiare (donații, sponsorizări, alte sume alocate);
  - Materiale (sediul de campanie, mobilier, steaguri, banere, afișe, hârtie, consumabile, mașini);
  - Tehnice (calculatoare, imprimante, faxuri, telefoane, copiatoare, camere de luat vederi, instalații de sonorizare etc.);
  - Umane (membri/-e, simpatizanți/-te, personal angajat).
  - Analizează proiectul de campanie și testează mesajul, afișul, clipul electoral prin organizarea unor focus-grupuri și interviuri individuale!

Etapa V - Comunicarea, distribuția și planul de organizare. Candidata trebuie să identifice cele mai eficiente modalități prin care poate alocă resurse pentru organizare (fonduri, sponsorizări, voluntari).

Etapa VI - Categoriile de public țintă ale candidatei. Aceasta trebuie să își atingă categoriile de public țintă și să își impună imaginea prin utilizarea mass-media și a publicității electorale, măsurabilă prin numărul de apariții la știri și numărul de spoturi electorale difuzate. Candidata și organizatorii campaniei sale trebuie să se focalizeze pe atragerea de noi segmente de public.

Victoria ta în campania electorală va depinde și de cât de bine ai identificat **GRUPUL ELECTORAL ȚINTĂ:**

- electoratul urban;
- tinerii/-ele alegători/-oare;
- pensionarii/-ele;

- minoritățile etnice;
- studenții/-ele;
- tinerii care votează pentru prima dată;
- femeii cu vârste între 25 și 40 de ani;
- armata etc.

Nu uita că a convinge un lider de opinie poate însemna influențarea grupului din care face parte!

Identifică școlile, bisericile, agenții economici, alte persoane cu influență în localitatea respectivă, precum și orice altă instituție publică sau privată din localitate. Te vei întâlni la un moment dat cu acești alegători/-oare și trebuie să fii gata să răspunzi oricăror provocări sau întrebări. Informează-te despre nivelul de educație a persoanelor cu care te întâlnești, profesia și ocupația acestora, religia pe care o împărtășesc și probleme cu care se confruntă etc.

3.3. Conturarea profilului și elaborarea mesajului

Procesul de formulare a mesajului la o etapă timpurie derivă/reiese din înțelegerea clară a faptului că trebuie ai răspunsuri explicite la următoarele întrebările:

- De ce candidez?
- Ce doresc să realizez în funcția electivă? Ce probleme cred că sunt cele mai importante? Ce doresc să schimb?
- Cunosc suficient despre ceea ce fac funcționarii/-arele aleși/-se? Dacă nu, cum pot afla mai multe?
- Cum vei răspunde la întrebarea – „De ce să votez pentru dumneavoastră?”
- Crezi că și alegătorilor/-oarelor le pasă de aceste probleme? Există probleme de care alegătorilor/-oarelor le pasă mai mult decât de celelalte? Care sunt acestea?
- Crezi că știi suficient despre lucrurile de care le pasă alegătorilor/-oarelor? Dacă nu, cum poți afla mai multe?
- Ai planuri specifice pe care dorești să le promovezi?
- Cine sunt alegătorii pe susținerea cărora contezi? Ce probleme îi interesează? Ce probleme îi pot mobiliza?
- În afara de soluționarea unor probleme, cine ești ca și candidată? Ce imagine dorești să promovezi și cum în campanie?

Pregătește un MESAJ/SLOGAN/SIMBOL ELECTORAL (SIGLĂ) cu care vei merge în campania electorală!

- ✓ Mesajul tău trebuie să fie scurt, clar și bine chibzuit;
- ✓ Transmite-l tuturor persoanelor țintă pe care mizezi în campania electorală.

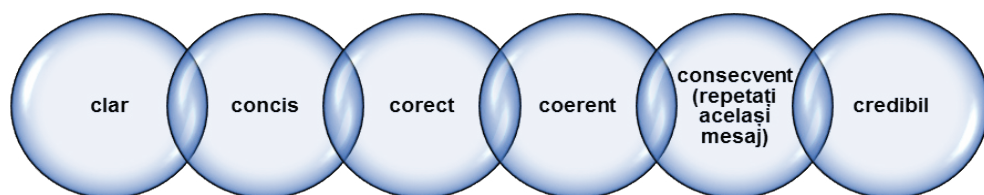
Transmite același mesaj, dar de mai multe ori și sub diferite forme (prin telefon,

email, posturi TV și, desigur, mergând de la ușă la ușă) persoanelor care crezi că te vor vota.

Sloganul reprezintă esența unui mesaj electoral. Acesta trebuie:

1. Să fie scurt - între șase și opt silabe;
2. Să fie sonor (Ni-l vom aminti cu ușurință dacă ne răsună în minte);
3. Să fie original (Să nu fie comun, pentru a ne face plăcere să-l memorăm);
4. Să fie credibil;
5. Să fie complet (Dacă nu este complet, fii sigură că mulți adversari/-e se vor grăbi să-l întregească!);
6. Să fie actual (Cuvântul potrivit la momentul potrivit);
7. Să fie durabil (Să corespundă unor împrejurări diferite).

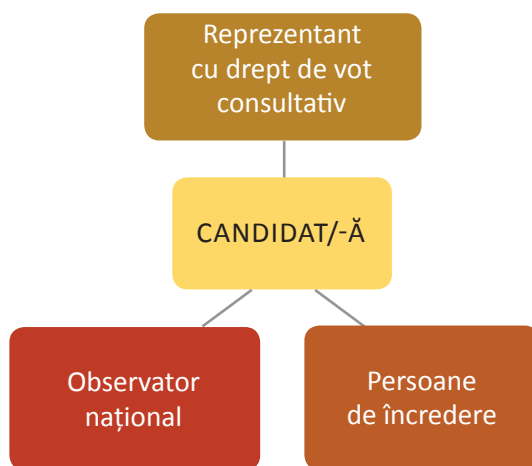
Respectă *Regula celor 6 C* în transmiterea mesajului, pentru a fi bine înțeles. Acesta trebuie să fie:

3.4. Echipa de campanie

Pe tot parcursul campaniei electorale o să ai nevoie de o **ECHIPĂ PROFESIONISTĂ** care să te susțină și să te ajute.

Persoanele de încredere¹³ sunt înregistrate de către consiliul electoral de circumscripție care și stabilește numărul acestora. Menirea lor este de a promova în comunitatea locală imaginea partidului/ candidatului/-ei independent/-e și platforma sa electorală. El/ea trebuie să reprezinte partidul/ candidatul/-a independent/-ă în relația cu alegătorii/-oarele, să explice, să facă agitație, să convingă alegătorii.

¹³ Art. 50 Cod electoral și Regulamentul cu privire la activitatea persoanelor de încredere ale concurenților electorali.

Reprezentantul/-a cu drept de vot consultativ¹⁴ poate apăra interesele concurentului/-ei electoral/-e în litigiile cu caracter electoral și în instanța de judecată. El/ea poate promova subiecte de interes pentru partid/ candidat/-ă în cadrul ședințelor consiliului și biroului; poate depune contestații în cazul în care consideră că drepturile partidului/ candidatului/-ei independent/-e au fost lezate; este portavoce a concurentului/-ei în organul electoral. Reprezentantul/-a se subordonează partidului sau candidatului/-ei independent/-e și îndeplinește sarcinile delegate de acesta/aceasta. Conurenții electorali pot desemna câte un/o reprezentant/-ă în organele electorale care i-au înregistrat, precum și în organele electorale ierarhic inferioare adresând o cerere la fiecare dintre acestea.

Observatorul/-oarea național/-ă¹⁵ verifică/ monitorizează dacă activitatea organelor electorale și desfășurarea campaniei electorale în general se face în conformitate cu legislația. El/ea notează ceea ce observă și raportează partidului/ candidatului/-ei independent/-e sau sesizează președintele/-a organului electoral. Conurenții electorali pot acredita la consiliul electoral de circumscripție câte un/o observator/-oare pentru monitorizarea alegerilor în secțiile de votare din circumscripția în care candidează.

Departamente de lucru (acestea pot avea una sau mai multe persoane):

- departament de coordonare (managerul/-a și consilierii/-ele);
- departament de creare a imaginii (proiectează și lansează mesaje, conține și realizează afișe, emisiuni televizate, ziare, scrisori electorale);
- departamentul de studiu al concurenței (monitorizează campaniile contracandidaților/-telor, semnalează eventualele atacuri, identifică punctele slabe ale concurenței);
- departament de relații cu presa (menține contacte permanente cu ziariști/-te, obține spațiul redacțional pentru prezentarea partidului/candidatului/-tei, cultivă relații mai mult sau mai puțin formale cu jurnaliștii/-tele, pentru a asigura o imagine bună în ziare);
- departament de finanțe (colectează și gestionează toate resursele financiare);
- departament de operare în teren.

ATENȚIE!

- ✓ Lucrează cu o echipă eficientă, nu cu un grup de palavragii! Pune-te de acord asupra unei acțiuni și desfășoară-o!
- ✓ Stabilește obiective clare, alocă resurse și responsabilități, monitorizează progresele înregistrate.
- ✓ Întâlnește-te regulat cu echipa, dar numai atât cât este necesar pentru a acționa!

---

14 Art. 15 din *Codul electoral și Regulamentul cu privire la activitatea reprezentanților concurenților electorali*

15 Art. 68 din *Codul electoral și Regulamentul privind statutul observatorilor și procedura de acreditare a acestora*.

Orice echipă, cât de bună nu ar fi, are nevoie de un oficiu (fie birou, fie o cameră din casa ta etc.) bine dotat cu echipament necesar (tel. fix, computer, fax)! Victoria Ta în campania electorală depinde și de asta!

3.5. Finanțarea, bugetul și colectarea de fonduri

Succesul tău în campania electorală și câștigarea alegerilor va depinde în cea mai mare parte de BUGETUL pe care planifici să-l aloci.

Nu vei câștiga alegerile doar pentru că ai mulți bani, dar cu siguranță nu vei câștiga alegerile doar pentru că ești deșteaptă, frumoasă și bine îngrijită!

Așadar, pregătește-te să aloci o sumă bună de bani pe care îi vei investi în campanie. Dacă nu dispui de bani suficienți, gândește-te cine poate să te susțină și unde poți găsi resursele financiare necesare. Apelează, în primul rând, la ajutorul familiei și rudelor, oamenilor cu care ai lucrat, la cei care împărtășesc platforma și principiile tale politice, cărora le displac convingerile politice ale celorlalți candidați/-te electorali/-e, la cei/cele care cred în victoria ta și vor să fie în barca învingătorilor, la cei/cele care vor să obțină unele avantaje după alegerea ta etc.

Nu uita: nu cerșești bani, ci le dai oamenilor oportunitatea să investească în tine, să facă o schimbare și să creeze, astfel, un prezent și viitor mai bun și pentru ei!

Fii gata să vii cu analize despre câți/ câte potențiali/-e alegatori/-oare ai la moment, care este mesajul tău și de ce persoana respectivă ar trebui să te susțină financiar anume pe tine!

Bugetul tău alocat pentru campania electorală trebuie să acopere cheltuielile pentru:

- deplasările în teritoriu pentru întâlnirile cu alegătorii/-toarele;
- activitatea echipei cu care vei lucra, precum și asigurarea acesteia cu birotica și echipamentul tehnic necesar;
- elaborarea și editarea materialelor electorale;
- contractarea mijloacelor mass-media pentru mediatizare și publicitate.

Dacă candidezi din partea unui partid politic sau a unui bloc electoral, toată partea de finanțare va fi asigurată de acesta. Nu uita, totuși, să înregistrezi toate cheltuielile efectuate, pentru că partidul/ blocul va trebui să raporteze pe fiecare candidat/-ă în parte.

Listă de verificare privind finanțarea campaniei electorale dacă candidezi independent:

- Studiază *Regulamentul privind finanțarea campaniilor electorale*, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 3352 din 4 mai 2015¹⁶.

16 [http://cec.md/files/files/Legi/tabel_regulamente/Regulamentul%20privind%20finan%C8%9Barea%20campaniilor%20electorale\(1\).pdf](http://cec.md/files/files/Legi/tabel_regulamente/Regulamentul%20privind%20finan%C8%9Barea%20campaniilor%20electorale(1).pdf)

- Deschide la bancă un cont cu mențiunea „Fond electoral” în care vor fi virate mijloace financiare proprii și cele primite de la persoane fizice și/sau juridice din țară, în scopul finanțării campaniei electorale. Dacă decizi să nu deschizi, informează în termen de 3 zile consiliul electoral de circumscripție și asigură-te că nu desfășori activități ce implică cheltuieli financiare;
- Propune pentru înregistrare la consiliul electoral de circumscripție o persoană responsabilă de finanțe (trezorier/-ă), care va întocmi rapoartele financiare și le va prezenta consiliului respectiv;
- Asigură-te că orice donație este depusă pe contul „Fond electoral” și orice cheltuială se efectuează din același cont;
- Prezintă consiliului electoral de circumscripție:
  - în termen de 3 zile calendaristice de la data deschiderii contului „Fond electoral”, un raport privind mijloacele bănești acumulate și cheltuielile din campania electorală;
  - o dată la 2 săptămâni, un raport privind mijloacele bănești acumulate și cheltuielile din campania electorală;
  - cu 2 zile înainte de ziua alegerilor (în ziua de vineri), rapoarte financiare privind finanțarea campaniei electorale pentru întreaga perioadă.

Regulamentul privind finanțarea campaniilor electorale conține toate modelele necesare pentru raportare. Le puteți descărca pe pagina www.cec.md

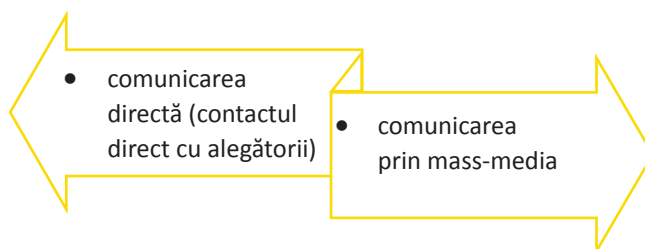

Toate serviciile și acțiunile prestate gratuit de persoane fizice și juridice, precum și toate acțiunile de voluntariat în perioada de colectare a semnăturilor și în perioada campaniei electorale în favoarea candidatului/-ei se evaluează de către concurentul electoral și se indică obligatoriu în raportul financiar.

IV. Comunicare. Contactul cu alegătorii/-oarele: tipuri și forme

„Cuvintele aparțin pe jumătate celui care vorbește și pe jumătate celui care ascultă” (Proverb francez)

În politică utilizăm deopotrivă două tipuri de comunicare:

4.1. Comunicarea cu alegătorii

Agitația electorală se admite numai după înregistrarea concurentului electoral de către organul electoral.

În luna noiembrie 2018 Parlamentul a modificat Codul electoral și a permis agitația electorală în ziua alegerilor și în ziua precedentă alegerilor. Art. 52, Cod electoral

Nu pot fi utilizate în scop de publicitate electorală

Art.52 alin.(8),
Cod electoral

imagini ce reprezintă instituții de stat sau autorități publice, atât din țară cât și de peste hotare, ori organizații internaționale;
combinarea de culori și/sau sunete care invocă simboluri naționale ale Republicii Moldova ori ale altui stat;
materiale în care apar personalități istorice ale Republicii Moldova sau de peste hotare;
simbolistica unor state străine sau organizații internaționale;
imaginea unor persoane oficiale străine.

Utilizarea celor menționate în materialele de agitație poate fi contestată de către alți concurenți în instanța de judecată

Autoritățile administrației publice locale sunt obligate ca, în termen de 3 zile de la data începerii perioadei electorale, să stabilească și să garanteze un minim de locuri speciale de afișaj electoral. Suprafața minimă acordată unui concurent electoral pe un panou publicitar proprietate publică este de 1m². Dacă acest lucru este imposibil pe un singur panou publicitar, această suprafață se va diviza în mod egal pe mai multe panouri.

Pct. 4 și 7 din Regulamentul CEC privind modalitatea plasării publicității electorale și de promovare politică pe panourile publicitare

Pe lângă faptul că mesajul tău o să fie transmis prin intermediul mijloacelor mass-media sau materiale electorale (afișul, pliante, postere etc.), **trebuie să vorbești cu alegătorii/-oarele personal, pe tot parcursul campaniei electorale.**

- ✓ **Este una din cele mai bune metode de a obține un vot!** Nu contează dacă deja ești deputată, ministă, consilieră sau primară și candidezi pentru un nou mandat.
- ✓ **Vorbește cu oamenii față în față, strânge-le mâna și roagă-i să te voteze!** O strângere de mână contează uneori mult mai mult decât panourile publicitare amplasate pe străzi sau publicitatea difuzată la TV!
- ✓ Identifică alegătorii/-oarele care știi cu siguranță că te vor vota și strânge-le și lor mâna! Oamenii se simt importanți prin aceasta, iar tu îți fortifici poziția în fața lor.
- ✓ Identifică și acei/acele alegători/-oare care nu știu prea multe despre tine și mergi și la ei/ele! **Vorbește-le despre tine și roagă-i să te voteze!** Spune-le numele tău, ce profesezi, care este funcția ta la moment, din partea cărui partid vii în cazul în care nu candidezi ca și independentă, care este mesajul tău și ce vrei de la ei/ele!
- ✓ **Spune-le ceva specific despre tine, menționează-le numele tău încă o dată la sfârșitul discuției!**
- ✓ **Poartă-te respectuos și niciodată nu răspunde provocărilor!** Foarte mulți o să vrea să afle punctul tău de vedere cu privire la multe subiecte picante. Ba mai mult chiar, foarte mulți te vor întreba chestii din viața ta personală, cum ar fi date despre un divorț din trecut, de ce nu ești încă căsătorită sau alte lucruri asemănătoare despre care poate nu ai vrea să vorbești. **Fii pregătită să ai răspunsuri la întrebări și de acest gen!** De foarte multe ori, ei nici nu o să te întrebe, pentru că nu au curaj, dar asta nu înseamnă că ei nu vor să știe.

- ✓ Fii gata să fii învinuită de eșecul fostei guvernări (de nivel local, raional, municipal sau național)! Alegătorii/-oarele te vor întreba cu siguranță despre eșecul unor inițiative sau politici publice.

**Ține minte! Scopul tău este de a convinge oamenii să te aleagă!
Vorbește clar și simplu, pe un ton calm și convingător!**

- ✓ Ține cont de oamenii cu care te vei întâlni și îmbracă-te corespunzător!

**Trebuie să crezi un confort atunci când discuți cu alegătorii/-oarele tăi/tale!
Respectă-le orarul și prioritatea!
Revin-o mai târziu, dacă crezi inconvenient!**

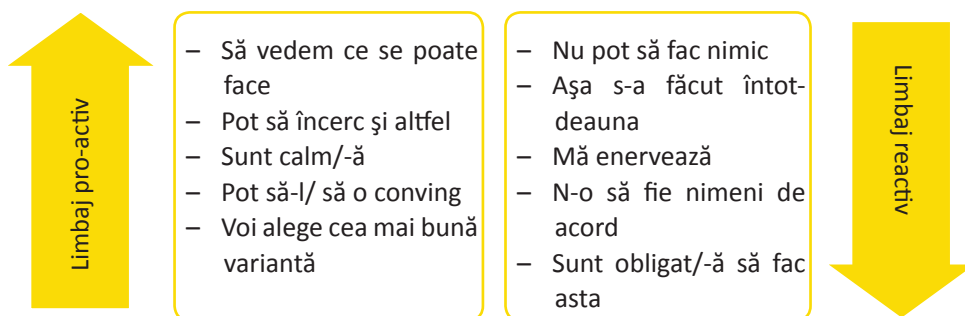
Dacă nu reușești să transmiți mesajul tău unui sau mai multor alegători/-oare, **lasă-le materiale despre tine!** Fii gata să ai la dispoziție materiale informative despre tine și echipa ta, cum ar fi broșurile, agende, calendare etc. Orice nu ai publica, **acestea trebuie să fie accesibile, pe înțelesul tuturor.** În aceste materiale include informații despre sine, cum ar fi studiile, cariera, experiența profesională, familia și copiii tăi. Uneori, oamenii te votează pentru că ești o mamă bună sau pentru că ai o familie frumoasă. Alții, însă, te votează pentru că ești o bună profesionistă (ingineră, juristă, profesoară, agronomă, medic, contabilă etc.). Unii te vor aprecia, dându-ți votul, pentru că reușești să fii tu însuși și să îmbini armonios viața de familie cu cea profesională. Alegătorii/-oarele sunt diferiți și au păreri împărțite despre cum ar trebui să fie o candidată la alegeri!

Alte reguli de aur pentru o întâlnire de succes cu alegătorii/-oarele:

- ✓ Orice întâlnire între tine și alegători/-oare **trebuie să fie, mai întâi de toate, un dialog!** Acordă-le timp suficient, pentru a-și exercita dreptul de a adresa întrebări și de a obține răspunsuri;
- ✓ Vorbește-le pe un ton liniștit, dar cu încredere în sine și entuziasm! Fii gata să dai dovadă de maniere prietenești și bun simț al umorului! Atrage-le atenția, stabilește contact vizual, după care spune-le de ce ai făcut posibilă această întâlnire, care este mesajul tău și despre ce o să vorbești;
- ✓ Mesajul tău trebuie să fie credibil! Fortifică-ți mesajul prin aducerea unor exemple și fapte concrete din propria ta experiență;
- ✓ Cere alegătorilor să te voteze! Spune-le că ești deșteaptă, competentă, că ai experiență și resursele necesare pentru ca să-i ajuți în soluționarea problemelor lor, dar că ai nevoie de susținerea lor;
- ✓ Concluzionează prin repetarea numelui tău și mesajului expus la începutul discursului. Finisează-ți discursul prin evidențierea celor mai importante puncte de vedere.

Atât la întrevederile cu alegătorii cât și în dezbaterile publice utilizează un limbaj pro-activ și evită exprimarea reactivă.

Diagrama nr. 8 *Limbaajul pro-activ și limbaajul reactiv*

Emiterea mesajelor. Cum spuneți

Spune-ți punctul de vedere (fără să îl faci pe celălalt/-ă să se simtă lezat/-ă) prin:

- atitudine pozitivă;
- concentrarea asupra aspectelor pozitive ale unei situații;
- eliminarea cuvintelor „nu se poate”, „greșeală”, „imposibil”, „niciodată”;
- proactivitate, interes pentru rezolvarea problemelor;
- zâmbet;
- empatie (identificare afectivă cu emoțiile, gândurile sau comportamentul altei persoane);
- adresare personalizată;
- spirit de colaborare, urmărirea interesului comun.

Nu ignora cum arăți!

- ✓ Garderoba trebuie să fie adecvată poziției, flexibilă, funcțională, confortabilă și plăcută;
- ✓ Accesoriiile asortează-le cu hainele;
- ✓ Bijuteriile care accentuează garderoba să nu fie fără gust;
- ✓ Nu eclipsa alegătorii/-oarele la capitolul vestimentație;
- ✓ Machiajul să fie unul natural;
- ✓ Membrele echipei nu trebuie să poarte decolteuri adânci, haine mulate pe corp, fuste scurte sau unghii împodobite cu bijuterii;
- ✓ Unghiile să fie curate și îngrijite.

**Așadar, PRIMA IMAGINE ȘI IMPRESIE este cea mai importantă!
Fii atentă la cum arăți și cum vorbești!**

Alegătorii/-oarele vor dori să știe, în primul rând, dacă duci un mod de viață sănătos, dacă ești o personalitate puternică, știi să zâmbești, nu ești timidă și că ai încredere în tine!

Fii atentă la orice detaliu! *O femeie de succes în politică e o persoană inteligentă, competentă, dar care este plăcută și bine îngrijită!*

Reține: orice femeie este frumoasă și unică în felul său!

O femeie - viitoare politiciană - trebuie să aibă o dantură bine întreținută, să fie atentă la respirația bucală, să aibă părul îngrijit, să combine cu bun gust bijuteriile și să evite excesul acestora, să combine ochelarii de vedere, să fie atentă la machiaj și **SĂ NU UITE CĂ ESTE FEMEIE**, chiar dacă va ocupa funcții importante ulterior alegerilor.

4.2. Comunicarea prin mass-media

MIJLOACELE MASS-MEDIA la care vei apela pentru medizarea candidaturii tale vor contribui considerabil la câștigarea alegerilor. Posturile TV și radio locale, regionale sau naționale, publice sau private, alte mijloace de comunicare cum ar fi internetul, telefonia mobilă sunt modalități eficiente de promovare a candidaturii tale.

Foarte important: aceste mijloace de publicitate electorală sunt foarte costisitoare, fii gata să cheltuiești o sumă impunătoare de bani!

Cum să atragi presa de partea ta?

- ✓ Asigură accesul liber și transparent la informații despre tine, campanie, întâlniri și ședințe! Pregatește mape cu informații despre tine și pune-le la dispoziția reporterilor/-elor și jurnaliștilor/-elor. Ar fi bine ca acestea să conțină CV-ul tău, articole despre succesele tale de care ești mândră și pe care ai vrea să le faci publice, declarația de candida la alegeri, broșura despre tine și strategia ta electorală, poza, alte informații relevante cum ar fi datele de contact etc.
- ✓ Vino cu un stil unic: fii accesibilă, vorbește simplu și la subiect!
- ✓ Nu uita că reporterii/-ele și jurnaliștii/ele sunt și ei potențialii tăi alegători/-oare!

Sfaturi utile pentru o conferință de presă:

- ✓ Cel mai important: **FII PREGĂTITĂ!**
- ✓ Scrie și distribuie un comunicat de presă clar, succint și la subiect;
- ✓ Alege ziua și ora potrivită, astfel încât conferința ta de presă să nu coincidă cu alte evenimente importante și ca mai multe surse media să transmită mesajul tău publicului;
- ✓ Asigură prezența unor persoane importante, care-ți vor acorda sprijin;
- ✓ Pune la dispoziția presei cât mai multe materiale informative despre tine;
- ✓ Discursul tău trebuie să fie clar! Folosește fraze scurte! Fii gata să primești întrebări!
- ✓ Mulțumește tuturor pentru participare.

Sfaturi utile ca să obții aprecierea publicului în dezbateri:

- ✓ Concentrează-te pe argumente și opinii convingătoare, oferă soluții;
- ✓ Identifică și subliniază punctele slabe ale afirmațiilor adversarilor/-elor;

- ✓ Pune-i la punct adversarii/-ele prin argumente care să le combată afirmațiile;
- ✓ Adresează întrebări și solicită răspunsuri;
- ✓ Răspunde la toate întrebările care ți-au fost adresate;
- ✓ Evită impasurile și orgoliile;
- ✓ Accentuează acele subiecte cu care ești de acord;
- ✓ Fii atentă la indicațiile moderatorului/moderatoare referitoare la proceduri;
- ✓ Evită acuzațiile și ambiguitățile;
- ✓ Atrage în discuție și posibili parteneri/-e;
- ✓ Fii clară în exprimare;
- ✓ Utilizează vocabularul comun, nu neologisme și termeni de specialitate sofisticată;
- ✓ Nu generaliza;
- ✓ Adu argumente întemeiate, ferme, cifre, date, fapte, exemple;
- ✓ Notează cuvintele cheie pe parcursul altor luări de cuvânt și revino la ele mai târziu;
- ✓ Adresează întrebări care te vor ajuta să:
  - afli toate informațiile care te interesează;
  - înțelegi corect ce vrea să spună celălalt/cealaltă;
  - arăți interesul pentru persoană și ceea ce are ea de spus;
- ✓ Solicită un răspuns la argumentele vagi.

Totodată,

- ✓ Explică de ce candidezi
- ✓ Prezintă-te alegătorilor/-oarelor
- ✓ Creează o imagine favorabilă și un contrast între tine și oponent/-e
- ✓ Făi declarații scurte și la subiect
- ✓ Abordează doar câteva teme principale din campanie
- ✓ Difuzează comunicate de presă după fiecare eveniment care merită atenția publicului

În campania electorală pentru alegeri locale generale, radiodifuzorii locali/regionali sunt obligați să organizeze dezbateri electorale

Art. 70 alin.(3), Cod electoral

Evită să:

- ignori mass-media;
- exagerezi datele personale;
- te contrazici sau să te cerți cu reporterii/-ele;
- repeți acuzațiile jurnaliștilor/-elor (reformulează întrebarea într-o declarație pozitivă.

Nu spune „Eu nu sunt escroacă...”, ci „ Sunt o persoană onestă, care...”

- minți reporterii/-ele.

Oamenii trebuie să aibă posibilitatea să acceseze cât mai multă informație despre tine și campania ta electorală. **Fă-ți pagina ta personală de INTERNET** (apelează

la membrii de familie sau găsește un/o student/-ă, un/o profesor/-oară care să te ajute)! Aceasta trebuie să fie accesibilă și să conțină următoarele:

- ✓ O poză cu tine și cu echipa;
- ✓ Mesajul tău adresat electoratului;
- ✓ CV-ul care va cuprinde informații despre experiența ta profesională;
- ✓ Informații despre succesele tale în calitate de femeie de afaceri, profesoară, doctoariță, funcționară publică sau, de ce nu, și în calitate de mamă și femeie. **Vorbește-le despre familia ta, alegătorul/-oarea o să aprecieze acest lucru!**
- ✓ Motivele pentru care candidezi și la ce funcție;
- ✓ Răspuns la întrebarea de ce oamenii ar trebuie să te voteze anume pe tine? Explică-le oamenilor ce le poți oferi în schimbul votului lor?
- ✓ Platforma ta electorală, altă informație importantă despre campania electorală;
- ✓ Interviuri cu oamenii care te cunosc ca persoană sau ca profesionistă. Postează și interviuri cu tine, spoturi publicitare electorale etc. **Încearcă să vii și cu idei inovative, care te-ar pune într-o lumină pozitivă în fața electoratului și care te-ar deosebi de alți concurenți electorali!**
- ✓ Datele tale de contact. **Alegătorii/-oarele trebuie să aiba posibilitatea să te contacteze și prin e-mail sau telefon!**

Tabelul nr. 4 *Sfaturi utile pentru un interviu de succes*

<i>Așa DA!</i>	<i>Așa NU!</i>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Poartă o discuție preliminară pentru a afla ce întrebări vor fi puse și cine mai participă. Fii prudentă în ceea ce privește domeniile despre care nu poți vorbi. ✓ Interesează-te cât va dura emisiunea. ✓ Fii punctuală! ✓ Documentează-te bine ca să fii stăpână pe subiectul/e discutat/e. ✓ Dă-le impresia că ești o bună cunoscătoare a problemei dezbătute. ✓ Fă o listă de 2-3 idei principale la care să te referi și căută 2-3 accente incitante care să-ți servească argumentației. ✓ Asigură-te că dispui de date reale și actuale! ✓ Fii concisă și la obiect! ✓ Fii fermă, fără a domina și a da impresia de atotcunoscătoare sau arogantă. ✓ Fii sinceră și convingătoare! 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ NU te folosi de notițe în cursul emisiunii decât atunci când citezi sau expui niște cifre. ✓ NU consuma alcool înainte de interviu. ✓ NU te gândești că te adresezi unei audiențe de mii de persoane. ✓ NU privi în camera de luat vederi, ci la persoana care îți ia interviul. ✓ NU-ți pierdeți cumpătul. ✓ NU fi victimă. ✓ NU utiliza termeni tehnici sau jargon, inițiale pentru organizații, planuri. ✓ NU folosi fraze lungi, ci propoziții simple și directe.

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Fii energică și pozitivă! ✓ Zâmbește! ✓ Vorbește pe un ton calm și fii cât mai naturală! ✓ Păstrează un ton colocvial și încearcă să-ți schimbi inflexiunile vocii, pentru a evita monotonia. ✓ Când faci apel la sentimente: ✓ folosește prenumele personale <i>eu, voi, noi, al Dumneavoastră, al meu</i>; ✓ Utilizează exemple concrete, în unele cazuri și personale; ✓ Oferă date și cifre care sunt clare oamenilor; ✓ nu uita de limbajul corpului (la TV) ✓ Oprește-te după ce ai terminat de expus ideea. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Evită cuvintele complicate și „limbajul de lemn”. ✓ Evită gesticulațiile cât de mult posibil! ✓ NU răspunde niciodată „Fără comentarii!”. Pentru public aceasta presupune acceptarea unei culpabilități. (de ex.: „Acum se lucrează asupra acestui caz”; „Nu pot vorbi în numele acelui grup, dar poziția noastră este...”).
--	--

V. Drepturile și obligațiile candidaților/-telor. Contestațiile electorale

Legislația electorală prevede un șir de drepturi și garanții pentru persoanele care se înscriu în cursa electorală, și anume:

- ▶ Dreptul de a participa, pe bază de egalitate, la campania electorală;
- ▶ Dreptul de a avea acces la mijloacele de informare în masă, inclusiv radioul și televiziunea, finanțate de la bugetul de stat;
- ▶ Dreptul de a fi degrevați de atribuțiile de la locul de muncă permanent fără menținerea salariului;
- ▶ Dreptul de a opera modificări în listele de candidați, inclusiv de a-și retrage candidatura;
- ▶ Dreptul de a desemna reprezentanți cu drept de vot consultativ în organele electorale, persoane de încredere, precum și observatori în secțiile de votare;
- ▶ Dreptul de a beneficia de credite acordate de stat;
- ▶ Dreptul de a depune contestații.

Pe durata perioadei electorale, candidații nu pot fi concediați ori transferați la o altă muncă sau funcție fără acordul lor, precum și nu pot fi trași la răspundere penală, arestați, reținuți sau supuși unor sancțiuni administrative fără consimțământul organului electoral care i-a înregistrat, cu excepția cazurilor de infracțiuni flagrante.

În același timp, **candidatul/-a este obligat/-ă** să respecte prevederile legale în domeniul electoral, inclusiv cele privind desfășurarea campaniei electorale (agitația electorală) și cele privind finanțarea campaniei electorale.

Candidații/-tele nu pot folosi mijloacele și bunurile publice (resursele administrative) în campaniile electorale, iar autoritățile/instituțiile publice și cele asimilate acestora nu pot transmite/acorda concurenților electorali bunuri publice sau alte favoruri decât pe bază de contract, în condiții de egalitate pentru toți concurenții electorali.

Art.52 alin.(7), Cod electoral

În cazul în care candidatul/-a consideră că drepturile sale i-au fost lezate sau că legislația electorală a fost încălcată, el/ea poate depune o contestație prin intermediul reprezentantului/-ei său/sale în organul electoral respectiv sau a unei persoane împuternicite prin procură.

Modelul contestației este prezentat în anexa nr. 1 la *Regulamentul CEC* privind procedura de examinare și soluționare a contestațiilor de către organele electorale în perioada electorală.

Competența de examinare a contestațiilor:

La organele electorale se depun contestații privind:

- anularea sau revizuirea unui act, a unei hotărâri emise de organul electoral ierarhic inferior
- acțiunile/inacțiunile de organul electoral ierarhic inferior;
- finanțarea campaniilor electorale de către concurenții electorali

Direct în instanța de judecată se depun contestații privind:

- acțiunile/inacțiunile concurentului electoral
- exercitarea dreptului la vot sau la administrarea alegerilor depuse la biroul electoral în ziua alegerilor
- mijloacele de informație în masă scrise
- hotărârile CEC și CCA

La Consiliul Coordonator al Audiovizualului se depun contestațiile privind:

- reflectarea campaniei electorale de către radiodifuzorii aflați sub jurisdicția Republicii Moldova

În alegerile locale, în cazul partidelor politice și blocurilor electorale, contestațiile privind finanțarea campaniilor electorale se depun la Comisia Electorală Centrală, iar în cazul candidaților independenți, acestea se depun la consiliile electorale de circumscripție.¹⁷

17 Pct.7¹, *Regulamentul CEC privind procedura de examinare și soluționare a contestațiilor de către organele electorale în perioada electorală*, http://cec.md/files/files/Legi/tabel_regulamente/Regulament_%20contestatii-ajustat.pdf

VI. Atribuirea mandatelor în consiliile locale

Dacă în cazul funcției de primar este destul de simplu să înțelegi cum se desemnează câștigătorul/-oarea¹⁸, atunci atribuirea mandatelor de consilier/-eră necesită anumite clarificări.

Regula generală¹⁹ este că mandatele de consilier se atribuie partidelor, altor organizații social-politice, blocurilor electorale prin împărțirea succesivă a numărului de voturi valabil exprimate pentru fiecare partid, altă organizație social-politică, bloc electoral la 1, 2, 3, 4, ... etc. până la cifra care corespunde numărului de mandate stabilit pentru circumscripția electorală respectivă. Apoi valorile astfel obținute se ordonează descrescător. Primele N valori din acest șir (unde N este numărul de mandate de distribuit) vor primi mandatele. Candidații/-ele independenți/-te nu participă la operațiunea de împărțire.

Să luăm un exemplu de la alegerile locale generale din 2015:

Datele problemei:

- 1) Satul Cotovscoe din UTA Găgăuzia are 914 locuitori ceea ce înseamnă că, potrivit Legii administrației publice locale, în consiliul local sunt 9 consilieri/-ere;
- 2) Conform buletinului de vot la alegeri au participat două partide (A și B) și un/o candidat/ă independent/-ă (C);
- 3) După totalizarea rezultatelor votării de către consiliul electoral de circumscripție a fost stabilit numărul de voturi valabil exprimate (g) pentru fiecare concurent electoral: A – 234; B – 92; C – 65;

Se formează **șirul descrescător** de voturi valabil exprimate la alegerea consiliului sătesc (vezi tabelul nr. 5)

---

18 Candidatul pentru funcția de primar se consideră ales dacă a întrunit mai mult de jumătate din voturile valabil exprimate ale alegătorilor care au participat la votare. În cazul în care nici un candidat nu întrunește mai mult de jumătate din numărul de voturi valabil exprimate se organizează al doilea tur de scrutin cu 2 candidați care au întrunit cel mai mare număr de voturi în primul tur de scrutin. La al doilea tur de scrutin se consideră ales candidatul care a obținut cel mai mare număr de voturi. (art. 145, *Cod electoral*)

19 Articolul 144 din *Codul electoral*.

Tabelul nr. 5 Șirul descrescător pentru repartizarea mandatelor în consiliul sătesc Cotovscoe, UTA Găgăuzia la alegerile locale generale din 2015

	A - 234	B - 92	C-65
1	234	92	65
2	117	46	
3	78	30,6666667	Voturile candidaților/-elor independenți/-te nu se supun împărțirii
4	58,5	23	
5	46,8	18,4	
6	39	15,3333333	
7	33,4285714	13,1428571	
8	29,25	11,5	
9	26	10,2222222	

Se ordonează valorile șirului descrescător pentru repartizarea mandatelor de consilier/-ă în consiliul sătesc (vezi Tabelul nr. 6)

Tabelul nr. 6 Lista valorilor șirului descrescător pentru repartizarea mandatelor în consiliul sătesc Cotovscoe, UTA Găgăuzia la alegerile locale generale din 2015

	Valoarea din șirul descrescător	Concurentul/-a electoral/-a	Nr. din listă
1	234	A	1
2	117	A	2
3	92	B	1
4	78	A	3
5	65	C	c/i
6	58,5	A	4
7	46,8	A	5
8	46	B	2
9	39	A	6

În urma operațiunilor de mai sus, **mandatele au fost repartizate**, după cum urmează:

Partidul A – 6 mandate (numerele 1, 2, 4, 6, 7, 9);

Partidul B – 2 mandate (numerele 3 și 8);

Candidatul/-a independent/-ă C – 1 mandat (nr. 5).

Glosar de termeni electorali

Afișe electorale

Apeluri, declarații, fotografii și alte materiale utilizate de concurenții/-ele electorali/-e în scop de agitație electorală.

Agitație electorală

Acțiuni de pregătire și difuzare a informației, care au scopul de a-i determina pe alegători/-oare să voteze pentru unii/unele sau pentru alți/alte concurenți/-te electorali/-e

Registrul de stat al alegătorilor

Sistem informațional unic integrat de evidență a alegătorilor/-oarelor din Republica Moldova, realizat în baza *Registrului de stat al populației*, destinat colectării, stocării, actualizării și analizei informației despre cetățenii Republicii Moldova, inclusiv despre cei din străinătate, care au atins vârsta de 18 ani și nu au interdicții legale de a alege.

Bloc electoral

Uniune benevolă a 2 sau mai multor partide și/sau altor organizații social-politice, constituită în scopul participării în comun la alegeri, care este înregistrată, respectiv, de Comisia Electorală Centrală, în cazul alegerilor parlamentare, prezidențiale și alegerilor locale generale, ori de consiliile electorale de circumscripție, în cazul alegerilor locale noi.

Campanie electorală

Perioadă de activitate care se desfășoară cu scopul de a-i determina pe alegători/-oare să-și exprime voturile pentru alegerea unui sau altui concurent/-e electoral/-e și care începe, pentru fiecare concurent/-ă electoral/-e, la data înregistrării acestuia de către Comisia Electorală Centrală sau de consiliul electoral de circumscripție și se încheie la data excluderii acestuia/acesteia din alegeri sau în ziua votării.

Candidat/-ă

Persoană care candidează pentru ocuparea unei funcții publice eligibile din partea partidelor, a altor organizații social-politice, a blocurilor electoral.

Candidat/-ă independentă

Persoană care își desemnează candidatura pentru ocuparea unei funcții publice eligibile independent de partide, de alte organizații social-politice și de blocurile electorale.

Centrul de instruire continuă în domeniul electoral

Subdiviziune specializată, instituită în cadrul Comisiei Electorale Centrale, în scopul sporirii calificării funcționarilor electorali, perfecționării profesionale continue a acestora, precum și a altor subiecți implicați în procesul electoral.

Circumscripție electorală

Unitate electorală administrativă în care se organizează și se desfășoară alegerile și referendumurile.

Circumscripție națională

Circumscripție electorală de nivel național în care se organizează și se desfășoară alegerile deputaților în Parlament în baza votului reprezentării proporționale pe listele de partid.

Circumscripție uninominală

Circumscripție electorală în care se organizează și se desfășoară alegerile unui singur mandat de deputat în Parlament în baza votului majoritar.

Concurenți/-te electorali/-e

- partidele, alte organizații social-politice și blocurile electorale ale căror liste de candidați/te au fost înregistrate de Comisia Electorală Centrală – în cazul alegerilor parlamentare în circumscripția națională;

- candidații/-tele pentru funcția de deputat în Parlament, desemnați/-te de partidele politice, de alte organizații social-politice și blocurile electorale, sau candidații/-tele independenți/-te, înregistrați/-te de consiliile electorale de circumscripție respective – în cazul alegerilor parlamentare în circumscripții uninominale;

- candidații/-tele pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, înregistrați/-te de Comisia Electorală Centrală – în cazul alegerilor prezidențiale;

- partidele, alte organizații social-politice, blocurile electorale și persoanele care candidează pentru funcția de primar/ă sau de consilier/ă în consiliul local și care sunt înregistrate de consiliile electorale de circumscripție respective – în cazul alegerilor locale.

Contestație

Cerere de anulare sau revizuire a unui act, a unei hotărâri sau acțiuni.

Desemnarea candidaților

Procedură de adoptare de către partide și alte organizații social-politice, de către blocurile electorale a deciziilor asupra candidaturilor pentru funcțiile electivă, desfășurată în cadrul ședințelor organelor de conducere ale partidelor și altor organizații social-politice, ale blocurilor electorale în conformitate cu statutele lor, după anunțarea datei alegerilor.

Domiciliu

Loc de trai permanent al unei persoane, confirmat în buletinul de identitate.

Finanțarea campaniilor electorale

Finanțarea directă și/sau indirectă, precum și susținerea materială prin alte forme a concurenților/-telor electorali/-e de către stat, persoane fizice și/sau juridice.

Finanțarea partidelor politice

Finanțarea directă și/sau indirectă, adică oferirea, alocarea sau transmiterea în beneficiul partidelor politice a mijloacelor financiare, materiale sau de alt tip de către stat, persoane fizice și/sau juridice.

Fond electoral

Cont deschis la bancă cu mențiunea „Fond electoral”, destinat în exclusivitate virării mijloacelor financiare proprii ale concurenților/-tei electoral/-e și cele primite de la persoane fizice și/sau juridice din țară, în scopul finanțării campaniei electorale a respectivului concurent electoral.

<i>Listă de candidați</i>	Listă a candidaților/-telor desemnați/-te de partide, de alte organizații social-politice, de blocurile electorale pentru a participa la alegeri.
<i>Listă electorală</i>	Listă ce cuprinde toți cetățenii cu drept de vot care domiciliază sau își au reședința în raza unei secții de votare.
<i>Listă electorală suplimentară</i>	Listă electorală întocmită de organul electoral, în care se înscriu persoanele care nu au fost înscrise în listele electorale principale.
<i>Observatori naționali</i>	Reprezentanți/-te ai/ele asociațiilor obștești calificate din Republica Moldova sau reprezentanți/-te ai/ale concurenților/-telor electorali/-e, acreditați/-e de organele electorale.
<i>Observatori internaționali</i>	Reprezentanți/-te ai/ale organizațiilor internaționale, ai/ale guvernelor statelor străine și ai/ale organizațiilor neguvernamentale din străinătate, precum și experți/te internaționali/-e în domeniul electoral, acreditați/-te de Comisia Electorală Centrală.
<i>Organe electorale</i>	Organe care organizează desfășurarea alegerilor Parlamentului, pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, în autoritățile administrației publice locale, precum și desfășurarea referendumurilor.
<i>Panou publicitar</i>	Porțiuni din suprafața unei construcții sau a unui element de construcție, standuri, instalații și construcții (situate separat sau pe pereții și acoperișurile clădirilor), tablouri suspendate electromecanice sau electronice (led color, monocolor etc.), instalate în modul și ordinea respectivă, care servesc drept suport pentru amplasarea afișelor electorale și/sau de promovare politică în perioada electorală.
<i>Panou publicitar proprietate publică</i>	Loc special amenajat pentru amplasarea afișelor electorale, acordat gratuit de către autoritatea administrației publice locale.
<i>Panou publicitar privat</i>	Loc special amenajat pentru plasarea afișelor electorale și/sau de promovare politică, contra plată, cu autorizația autorității publice locale.
<i>Perioadă electorală</i>	Perioadă de timp cuprinsă între ziua aducerii la cunoștință publică a datei alegerilor și ziua în care rezultatele alegerilor sunt confirmate de către organele competente, dar nu mai mare de 90 de zile.
<i>Persoane autorizate să asiste la operațiile electorale</i>	Reprezentanți/-te și observatori/-toare ai/ale concurenților/-telor electorali/-e în organele electorale, observatori/-toare acreditați/-te de consiliile electorale de circumscripție, observatori/-toare acreditați/-te de Comisia Electorală Centrală, precum și reprezentanți/-te ai/ale mijloacelor de informare în masă.

*Rapoarte privind finan-
țarea campaniilor elec-
torale*

Rapoartele concurentului/-ei electoral/-e privind fluxul mijloacelor bănești, inclusiv mijloacele financiare acumulate, sursele de proveniență a acestora și cheltuielile efectuate în campania electorală.

Reședință

Loc de trai temporar, confirmat în buletinul de identitate.

Bibliografie

---

1. Автономов А.С., Веденеев Ю.А., Луговой В.В., *Сравнительное избирательное право*, Издательство НОРМА, Москва, 2003, p. 142.
2. Dobrescu, Paul și Bărganu, Alina, *Mass media și societatea*, Ed. SNSPA, București, 2001.
3. Enciu, Nicolae, *Politologie*. Editura CIVITAS, Chișinău, 2005, p. 128.
4. Ghilezan, Marius, *Manual de campanie electorală*, Active Vision, Bucuresti, 2000.
5. Iancu, Gheorghe, Glăvan, Gheorghe, *Sistemul electoral*. Editura: All Beck, București, 2005, p. 29.
6. *Manual de campanie pentru candidate*, UN Women, mai 2018.
7. Sorescu, Adrian (coord.), *25+2 modele electorale. I. Sisteme electorale*, Asociația ProDemocrația. București, 2006, p.7
8. Teodorescu, Bogdan, *Marketing politic și electoral*, Ed. SNSPA, București, 2001.
9. *Women winning campaigns*. The National Women's Political Caucus, US, 2005.
10. <http://cec.md/index.php?pag=news&id=1373&l=ro>
11. http://cec.md/files/files/Legi/tabel_regulamente/Regulament%20privind%20modul%20de%20%C3%AEntocmire%2C%20prezentare%20si%20verificarea%20a%20listelor%20de%20subscriptie.pdf
12. <http://manualdecampanie.ro/construieste-mesaje-campanie-electorala/>
13. <https://ru.scribd.com/doc/10882032/CAMPANIA-ELECTORALA>
14. <http://www.justice.gov.md/pageview.php?l=ro&id=780&idc=212>
15. <http://www.e-democracy.md/parties/>

ANEXE

Anexa 1. Cum se scrie un CV

✓ **Ce este un CV?**

CV-ul este o expunere pe o pagină sau două a „biografiei dv. de muncă”, a datelor despre studiile obținute, precum și despre calificarea și deprinderile necesare pentru practicarea muncii la care pretindeți. Principala destinație a CV-ului este de a oferi electoratului/angajatorului potențial o modalitate comodă și eficientă de a determina rapid dacă, în general, are rost să mai continue discuția cu dvs sau sa va dea votul.

✓ **Cum să alcătuim un CV?**

Un CV bun e unul din mijloacele eficiente de a fi cunoscută de un public larg sau atunci când ești în căutarea unei slujbe. Rețineți trei momente determinante:

- aveți doar o singură șansă de a obține succes cu ajutorul CV-ului – în momentul când e citit pentru prima dată. De regulă, familiarizarea cu CV-ul durează cel mult 2-3 minute. Dacă n-ați reușit să atrageți atenția, înseamnă că CV-ul nu e unul reușit;
- în timpul scrierii CV-ului, respectați principiul selectivității. Informația pentru un astfel de document trebuie selectată, reieșind din destinația specială a acesteia. Cu alte cuvinte, CV-ul trebuie să conțină date succinte anume despre acele aspecte ale experienței dvs., care sunt importante pentru funcția la care pretindeți;
- un CV reușit poate servi drept o ocazie pentru invitație la interviu, adică pentru o întrevvedere personală cu presa/angajatorul sau reprezentantul lui, însă aceasta nu garantează obținerea locului de muncă sau câștigarea încrederii alegătorului. Scopul dvs. e să obțineți ca omul care vă va citi CV-ul să dorească să vă fixeze o întrevvedere personală.

✓ **Conținutul CV-ului**

✓ **CV-ul, de obicei, e alcătuit din următoarele compartimente:**

1. Date personale. Numele dvs., adresa, numărul de telefon (inclusiv codul orașului), data exactă a nașterii, e-mail (dacă aveți).

2. Scopul (nu este obligatoriu, deși e de dorit): descriere succintă a funcției pe care doriți s-o supliniți și de ce pretindeți la ea (cel mult 6 rânduri, ideal 1-2).

Recomandare: acest compartiment nu se va include în cazurile când intenționați să vă limitați doar la o singură variantă de CV.

3. Studiile: se enumără toate instituțiile de învățământ absolvite sau la care vă faceți studiile la moment (cu excepția școlii medii), facultățile și specialitățile începând cu ultimele.

Alcătuind acest compartiment al CV-ului, e necesar să vă conduceți de următoarele reguli:

- **Calificarea.** Indicați calificarea ce vi s-a atribuit după absolvirea instituției corespunzătoare de învățământ, înainte de a indica denumirea acestei instituții.
- **Specialitatea.** Indicați-o numai în cazul când are atribuție la lucrul solicitat de dvs.
- **Performanțe legate de studii.** Indicați media diplomei dvs. numai în cazul când e foarte înaltă (dacă, de exemplu ați obținut diplomă cu mențiune). Puteți numi și alte distincții, dacă se bucură de autoritate în sfera dvs. de activitate sau dacă ați absolvit recent studiile.

După educația de bază, este de dorit să se specifice suplimentare de învățământ (cursuri, seminare, training-uri), în special în cazul în care acesta se referă la poziția la care aplicați. Trebuie să specificați luna și anul de studiu, sub rezerva, care au avut, un loc, un certificat (dacă au fost emise).

4. Experiența de muncă în ordine cronologică inversă (mai întâi se indică ultimul loc de muncă).

Compartimentul „Activitatea profesională” este cel mai important. Indicați data începutului și încheierii muncii, denumirea organizației, denumirea funcției (acestea pot fi câteva, dacă cariera dvs. evolua cu succes). La enumerarea instituțiilor în care ați lucrat e de dorit să indicați telefonul de contact: n-aveți motive de a tăinui unele lucruri, deoarece v-ați schimbat locul de muncă „fără excese”. Dar dacă, cel puțin în una din firme, a apărut o situație de conflict, care a provocat concedierea dvs., atunci nu indicați nici un număr de telefon. După educația de bază, este de dorit să se specifice suplimentare de învățământ (cursuri, seminarii, instruire), în special în cazul în care acesta se referă la poziția la care candidați. Acționați după schema: sau indicați numerele de telefon ale tuturor organizațiilor, în care ați lucrat, sau nu indicați în general nici un număr de telefon. Puteți descrie succint atribuțiile dvs. de muncă și realizările de producție, dacă le-ați avut.

Transformați frazele care, pur și simplu, descriu munca executată de dvs. în fraze care accentuează realizările dvs. în procesul executării muncii.

Aceasta vă va permite să măriți considerabil eficiența CV-ului dvs. Totodată, va trebui să soluționați două sarcini: în primul rând, să determinați cu exactitate, care sunt realizările dvs. În al doilea rând, folosiți cuvinte care subliniază aceste realizări. Utilizați verbe la forma perfectă, care indică o acțiune activă și-i creează cititorului impresia de rezultate absolut reale, de pildă: „am dezvoltat”, „am economisit”, „am mărit”, „am redus”, „am creat”, „am inițiat” etc. Alte verbe și sintagme mai statice, cum ar fi, de exemplu, „am lucrat”, „eram responsabil” și „am luat parte”, oferă, mai degrabă, o închipuire despre funcțiile îndeplinite, decât despre rezultatele obținute.

5. Compartimentul „Informație suplimentară” poate conține următoarele date: cunoașterea limbilor, abilități de utilizare a calculatorului, calități profesionale, permis de conducere, calitatea de membru în organizații profesionale etc. Hobby-ul

poate fi indicat numai în cazul dacă are legătură cu lucrul solicitat.

Principalele cerințe față de stilul scrierii CV-ului: laconism; concretețe; activism (nu scrieți niciodată: „am luat parte”, „am acordat ajutor” etc. Aceasta ar face să se creadă că ați acordat doar servicii de o singură dată); onestitate, selectivitate, claritate. Evitați utilizarea pronumelui „Eu”.

✓ **Dați dovadă de maximă concretețe în alegerea formulărilor.**

Nu e cazul să scrieți:	Ar fi indicat să scrieți:
am efectuat instruirea	am instruit doi lucrători noi
am ajutat la eliminarea neajunsurilor	am eliminat neajunsurile în proporție de 15 la sută, economisind firmei 40 000 lei
însușesc rapid cunoștințele noi	am însușit procedee noi într-un termen maxim restrâns – în două săptămâni

---

✓ **Nu fiți prolixă, evitați formulele care denotă pasivitate.**

Nu e cazul să scrieți:	Ar fi indicat să scrieți:
eram responsabilă pentru executarea...	executam..
găseam aplicare...	am folosit eficient...
eram responsabilă cu...	am fost responsabilă pentru...

✓ **Acordați preferință nuanței pozitive a informației.**

Nu e cazul să scrieți:	Ar fi indicat să scrieți:
examinam plângerile asupra...	ajutam clienții...
stopam micșorarea vânzărilor	am sporit potențialul produsului pe piață...
am fost transferată din funcția...	am fost transferată în funcția...

✓ **Concentrați-vă atenția asupra realizărilor dv.**

Nu e cazul să scrieți:	Ar fi indicat să scrieți:
am lucrat acolo trei ani	am obținut avansare în funcție și de două ori – mărirea salariului
executam un lucru suplimentar	întotdeauna executam la timp

✓ **Ce momente nu vom indica în CV:**

- întreaga dvs. biografie de muncă. Potențialul angajator este interesat să cunoască doar ultimele 3-5 locuri de muncă și pe o perioadă de cel mult 10 ani;
- date despre aspectul dvs. fizic;
- biografia dvs. particulară;
- cauzele pentru care ați părăsit o formațiune politică sau v-ați concediat de la locurile de muncă;
- cerințe referitoare la salariu;
- numele persoanelor care v-au dat recomandare (pregătiți această listă).

Verificați neapărat CV-ul dvs.: rugați o persoană, care posedă bine limba în care este scris CV-ul, să-l verifice. La descrierea actualului loc de muncă, folosiți verbe la timpul prezent, de pildă, „activez”, „proiectez”. Respectiv, enumerând locurile de muncă anterioare, folosiți verbele la timpul trecut.

Fiți consecutivă: dacă ați folosit o abreviere o dată, atunci folosiți-o în tot CV-ul (dar e mai bine să indicați toate denumirile depline). Evitați propozițiile lungi și cuvintele prea sofisticate. Evidențiați clar titlurile necesare. Urmăriți ca CV-ul să fie prezentat în același stil și cu aceleași caractere. Alegeți un stil citet, ușor lizibil, faceți câmpuri mari, stabiliți un interval suficient între rânduri etc. Este foarte important ca CV-ul dvs. să fie plasat pe o foaie (maximum două). Trebuie să fiți sigură că puteți confirma informația inclusă în CV.

E de dorit să alcătuiți de asemenea o variantă de CV într-o limbă străină. Cerințele față de perfectarea, lipsa greșelilor gramaticale și stilul CV-ului într-o limbă străină, bineînțeles, sunt aceleași.

Recomandări:

- evidențiați cu caractere grase numele, prenumele, patronimicul, titlurile tuturor compartimentelor, denumirile firmelor în care ați lucrat;
- subliniați denumirile funcțiilor;
- amplasați materialul sub formă de tabel: titlurile și datele – în partea stângă, informația de bază – în partea dreaptă;
- enumerând atribuțiile de funcție, evidențiați-le, numerotându-le sau făcând o listă cu marcaj;
- nu supraîncărcați CV-ul cu diferite ornamente grafice;
- imprimarea CV-ului **este recomandat** să se facă la o imprimantă de calitate.

Model de CV tip

Numele, prenumele, patronimicul	RUSU Olga
Adresa	MD-2012, or. Chișinău, str. Columna, 32, ap. 15
Telefon	(+373 22) 23-15-18 (dom.)
Data nașterii	18.08.1972
Studii	2000 - prezent - Institutul Internațional „Femeia și administrarea”. Diplomă de recalificare. Specialitatea – Manager al administrării de afaceri 1995-1996 Cursuri de secretar-referent. Certificat de Secretar-referent 1988-1993 Universitatea de Stat de Economie din Extremul Orient. Licențiată în economie
Experiența de muncă	1997-2005. Casa de comerț «Agat» , comerț cu ridicata cu produse alimentare. Manager de vânzări. Colaborez cu rețeaua de dealeri, negociez cu furnizorii. 1996-1997. Firma «Contex» pentru vânzarea computerelor. Secretar-referent. Evidența documentelor, lucrări de dactilografiere.

Activitate obștească și politică	<p>1993-1996. Fabrica «Romstal-prim». Economistă la serviciul muncă și salarii. Efectuam calcule economice.</p> <ul style="list-style-type: none"> - membră a fracțiunii PX în CR Cimișlia din mai/iunie 2009 - vicepreședintă a PX din aprilie 2008 - președinta Comisiei educație, protecție socială, ocrotire a sănătății, cultură, mass media și relații interetnice din octombrie 2007-ianuarie 2011
Abilități profesionale	<p>Planificarea și coordonarea lucrărilor</p> <p>Abilități de comunicare</p> <p>Facultăți organizatorice</p> <p>Abilități de control</p> <p>Instruirea personalului</p>
Calități personale	<p>Comunicabilitate, perseverență, onestitate, capacitate înaltă de muncă, știu a păstra tainele comerciale.</p>
Informație suplimentară	<p>Cunoașterea programelor de calculator MS-Word, Excel</p> <p>Cunoașterea limbii engleze – citesc texte tehnice, pot traduce texte</p> <p>Permis auto categoria B. Experiență de șofare.</p>

Anexa 2. Ești gata să candidezi?

Lista activităților

PARTEA I:

Decizia de a candida pentru o funcție nu trebuie să fie un proces dezorganizat și fără rost care durează luni de zile. Totuși, aceasta este una dintre cele mai importante decizii pe care o veți lua în viața Dvs.

Informații de bază

De ce doriți să candidați?

Ce ați făcut pentru alegătorii Dvs. simpatizanți?

Care probleme le puteți numi personale?

Care este mesajul Dvs.?

Pentru ce funcție veți candida?

Dispuneți de timp pentru a organiza o campanie bună?

Resurse de bază:

<i>Bani:</i>	Economii personale Donatori principali Organizații	<i>Resurse umane:</i>	Voluntari Comitetul pentru finanțe Personalul principal
--------------	--	-----------------------	---

Cunosc oare oamenii cine sunteți Dvs.?

Discursuri	Articole în ziare
TV sau radio	Recunoașterea numelui
Articole publicistice	Apariții în calitate de oaspete

Funcții eligibile/de conducere

1.	4.	7.
2.	5.	8.
3.	6.	9.

Aprobările principale pe care le puteți obține

1.	4.	7.
2.	5.	8.
3.	6.	9.

PARTEA II

Verificare personală în condiții reale

Sunteți convingătoare? Puteți delega?	Aveți o stare fizică bună? Puteți să Vă descurcați cu critica?	Cum este aspectul Dvs. exterior? Puteți fi „doar” candida- tă?
Aveți o voce autoritară? Puteți împărtăși viața Dvs. personală și de fa- milie cu publicul?	Cum se va ocupa familia Dvs. de campanie?	Va putea oare cariera Dvs. rezista alegerilor?

Ce aveți de ascuns?

Conducerea mașinii în stare de ebrietate	Concediere dintr-o func- ție	Minciuni în CV
Divorț murdar	Puncte de penalizare pentru depășirea vitezei	Evaziune fiscală
Faliment	Procese de judecată	Utilizarea drogurilor
Antecedente penale	Probleme de sănătate	Aroganță publică
Rezultate modeste la alegeri	Tranzacții financiare du- bioase	Necompletarea declara- țiilor fiscale
Hărțuire sexuală		Absenteism
		Tratarea bolilor psihice

Restul peisajului politic

Cine altcineva ar putea candida și cum Vă va afecta aceasta?
Care este cea mai bună circumscripție electorală țintă?
Funcție vacantă sau deținător al unei funcții?
Cât de bine cunoașteți districtele?

Anexa 3. Planificarea mesajelor

Ce spuneți despre Dvs. înșivă:	Ce spune oponentul/-a despre Dvs.:
Ce spuneți Dvs. despre oponent/-ă:	Ce spune oponentul/-a despre sine în-suși/ sine însăși:

Datele de contact ale
Clubului Politic al Femeilor 50/50 sunt următoarele:

str. Alexandru cel Bun, 51A
2012 Chișinău, Moldova
Tel: (37322) 22 41 18
Fax: (37322) 22 45 02
E-mail: office@club50.md
www.club50.md